

TYÖVÄEN OPINTOKERHOT

JA NIIDEN TOIMINTA

TOIMITTANUT
TSL:N OPINTOJOHTOKUNTA

HELSINKI, TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO

TYÖVÄEN OPINTOKERHOT JA
NIIDEN TOIMINTA

374 (480)K
Työväen

TYÖVÄEN
OPINTOKERHOT
JA NIIDEN TOIMINTA

TOIMITTANUT
TSL:n OPINTOJOHTOKUNTA

HELSINKI, TYÖVÄEN SIVISTYSLIITTO

Kustannettu ja jaetaan
ALFRED KORDELININ SÄÄTIÖN
Työväen Sivistysliitolle
myöntämällä avustusvaroilla.

Mikkeli, 1931. Mikkelin Työväen kirjapaino.

SISÄLLYS

	Siv.
Alkuhuomautuksia	7
1. Itseopiskelu yksikseen ja yhteisesti	9
2. Opintokerhojen merkitys työväenjärjestöille	11
3. Työväen opintokerhojen järjestö rakenne	13
4. Opintokerhojen jäsenet ja toimihenkilöt	18
5. Toiminta- ja opintovälineet	24
6. Opintokerhojen perustyytit	26
7. Varhaisnuorten kerhot	34
8. Opintokerhon perustaminen	36
9. Opintoaineen valinta	39
10. Opiskelumuodot	43
11. Opintosuunnitelmien käyttäminen	49
12. Käytännöllisten aineiden ja lausunnan opiskelu	51
13. Kaunokirjallisuuden opiskelu	54
14. Tietopuolisten aineiden opiskelu	57
15. Kerhotyön yleinen järjestely	61
16. Opintokerhon talous	66
17. Yhteistyö muun vapaan sivistystyön kanssa	72
18. TSL:n kerhoneuvonnan hyväksikäyttäminen	74
19. Opintokerhojen yhteistoiminta ja paikalliset työväen sivistystoimikunnat	76
20. Mallisäännöt jonkun yhdistyksen keskuudessa toimivia opintokerhoja varten	79
21. Mallisäännöt itsenäisiä opintokerhoja varten	81
22. Työväen opintokerhoille suositeltava käsikirjasto	84
Asiahakemisto	86

Alkuhuomautuksia.

Tämä opaskirjanen, jonka julkaiseminen on käynyt tarpeelliseksi maisteri Hj. Eklundin toimittaman kerhoppaamme varastosta loppumisen ja opintokerhotoiminnassa viime vuosina tapahtuneen kehityksen vuoksi, on tarkoitettu käytännölliseksi käsikirjaksi työväen opintokerhoille ja kerhotyöntekijöille. Sitä on myös pidettävä Työväen Sivistysliiton julkaisemien opintosuunnitelmien ja opintokirjojen yleisenä johdantona. Päähuomio on kiinnitetty kerhojen opintotyön neuvontaan. Vähemmälle on jätetty järjestötoiminnallisten tehtävien ja opintokokousten "lisäohjelmaa" koskevien seikkojen selvittely.

Oppaan käsikirjoituksen on kirjoittanut opintosihtööri **A r v i H a u t a m ä k i** ja tarkastanut liiton opintojohtokunta ja useat kerhotyöntekijät. Sitä laadittaessa on käytetty apuna edellämainittua, liiton ent. sihteerin, maisteri **Hj. E k l u n d i n** kirjoittamaa kerhotyön opasta "Työväen Sivistysliiton opintokerhot, niiden järjestö ja tehtävät."

Oppaan ilmaiseksi jakaminen on käynyt mahdolliseksi **Alfred Kordelinin** säätiön tarkoitusta varten myöntämän avustuksen turvin, minkä johdosta julklausumme kiitollisuutemme mainitulle säätiölle.

Työväen Sivistysliiton opintojohtokunta.

1. Itseopiskelu yksikseen ja yhteisesti.

Moni työläinen on — olemalla mukana yhteiskunnallisessa elämässä ja työväenliikkeessä — välittömästi hankkinut huomattavan määrän tietoja ja käytännöllistä taitoa. Käytännölliselle kokemukselle onkin aina annettava suuri arvo. Ja myös varsinaisen opiskelun avulla saavutettu tieto olisi, mikäli mahdollista, aina verrattava siihen, mitä itse kukin on kokenut ja havainnut.

Kokemuksellista tietä saadut tiedot ja taidot eivät kuitenkaan nykyaikana riitä. On paljon sellaisia tietoja, joita yksilö tavallisesti ei voi omien kokemustensa tai oman ajattelunsa avulla hankkia itselleen, koska siihen ei riitä hänen aikansa, eikä kykynsä. Siksi on jokaisen pyrittävä hankkimaan myös sellaisia tietoja, joita toiset ovat saaneet selville ja esittäneet. Ja tämä toisten esittämien tietojen omaksuminen tapahtuu parhaiten *järjestelmällisesti opiskelemalla* niitä tiedon ja käytännön aloja, joita kulloinkin tahdotaan oppia. Opiskelua voidaan taas harjoittaa, joko käymällä *koulua* tai n.s. *itseopiskelun* avulla. Aikuisten työläisten opiskelu voi yleensä olla vain itseopiskelua.

Tässä ei ole tarpeellista tarkoin määritellä mitä on itseopiskelu. Esitämme siitä vain muutamia piirteitä. Itseopiskelukin on *järjestelmällistä* opiskelua. Näin ei esim. tilapäisesti suoritettu kirjan lukeminen ja erillisen luennon kuuntelu vielä ole sitä. Itseopiskelu perustuu luonnollisestikin lähinnä *kirjojen lukemiseen*, mutta voidaan apuna käyttää muitakin opiskelumuotoja, esim. luentoja ja opastusta. Koulupopiskeluun sisältyy yleensä eräänlaatuista

pakkoa ja nojaudutaan siinä suuresti *opettajaan*. Itseopiskelu sitävastoin on jatkuvasti täysin *vapaaehtoista* eikä opiskelija voi nojautua opettajan arvovaltaan, vaan tapahtuu opiskelu enimmäkseen *omakohtaisesti*. Itseopiskelija myös harvoin tavoittelee jonkun sellaisen kurssin kokonaissuoritusta, joka esim. avaisi mahdollisuuksia johonkin toimeen. Hänen opiskelunsa suunnan määräävät lähinnä jokapäiväisen elämän tarpeet, yksilölliset harrastukset ja myös osallistuminen yhteiskunnalliseen elämään.

Itseopiskelulla on monet hankaluutensa, eritoten henkilölle, joka on siihen tottumaton ja jonka täytyy opiskella yksin. Ensiksi on kirjain valinta vaikeata. Opiskelija voi saada liian vaikean tai muuten sopimattoman kirjan käsiinsä, väsyä ja jättää opiskelun kesken. Yksikseen opiskelu vaatii myös tarmoa ja lujaa tahtoa toteuttaa aikomuksensa kaikista vaikeuksista huolimatta; ja sellaista tarmoa ei kaikilla ole. Sitäpaitsi ovat kirjat varsin kalliita ja niiden hankinta tarpeellisessa määrässä monelkin vaikeaa.

Näitä vaikeuksia voi kyllä jonkunverran välttää kysymällä neuvoja kirjain valinnassa ja lainaamalla kirjat jostakin kirjastosta. Parempi on kuitenkin perustaa pieni *yhtymä itseopiskelua* varten. Tällaista *työyhteisöä itseopiskelua* varten nimitetään *opintokerhoksi*, usein lyhennettynä vain *kerhoksi*.

Kerho-opiskelulla on useita etuja yksin tapahtuvaan opiskeluun verraten. Nämä edut johtuvat ensiksikin kerhon jäsenten *keskinäisestä vuorovaikutuksesta* ja *yhteistoiminnasta*, joka tuottaa kullekin jäsenelle sekä *taloudellista* helpotusta että *opinnollista* apua. Tarvittavat kirjat, mahdollinen opetus tai kirjekurssi, hankitaan yhteisillä varoilla. Se, mikä esim. yhdelle lukiessa ja opiskellessa tuntuu vaikealta ymmärtää, voi olla helpompaa toiselle, ja tämä voi siinä suhteessa opastaa tovereitaan. Kerho-opiskelussa voidaan menestyksellisesti ja tarkoituksenmukaisesti käyttää apuna myös muita vapaan sivistystyön muotoja, kuten esim. luentoja ja kirjastoja. Kerhomuoto voi-

daan myös helposti sovelluttaa mitä erilaisimpiin oloihin ja erikoisesti se soveltuu maaseudun sivistystyöhön. Eikä kerho-opiskelu ole ristiriidassa yksinopiskelun kanssa, vaan päinvastoin kerhoto työ perustuu myös *kotona* suoritettavaan opiskeluun. Vieläpä moni sellainenkin henkilö, joka ei aikaisemmin ole harrastanut opiskelua, mutta on tullut esim. seurustelua etsien kerhoon, voidaan kerhotoyn avulla innoittaa, totuttaa ja opastaa *jatkuvastikin* harjoittamaan itseopiskelua.

2. Opintokerhojen merkitys työväenjärjestöille.

Joukkoliikkeen luonteesta ja edellytyksistä johtuen on meidänkin työväenliikkeessämme aluksi kiinnitetty huomio enemmän joukkojen herätykseen, niiden valveille ja liikkeelle saamiseen ja järjestöihin liittymiseen. Mutta sitä mukaa kuin taloudelliset ja yhteiskunnalliset olosuhteet ovat kehittyneet, ovat työväenjärjestömme saaneet alati uusia tehtäviä ja tulleet havaitsemaan, että nykyaika vaatii sekä järjestöiltä järjestöinä että niiden jäseniltä yksilöinä entistä enemmän tietoa ja taitoa.

Järjestöjen toimihenkilöiden on kyettävä kunnollisesti hoitamaan järjestön taloutta ja juoksevia tehtäviä. Järjestön järjestönä on kyettävä asiantuntemuksella määrittelemään kantansa moninaisiin yleisiin kysymyksiin ja liikehtimisiin nähden; sen jäsenten on kyettävä asiantuntemuksella ja arvovaltaa herättäen edustamaan järjestöä ja yleensä työväenliikettä valtiollisissa, kunnallisissa ja muissa edustustehtävissä.

Tähän kaikkeen tarvitaan kehittyneitä ja näitä moninaisia tehtäviä varten kasvatettuja jäseniä. Sen vuoksi on jäseniä niitä ja työväenliikkeen yleisiä näkökohtia silmälläpitäen kasvatettava ja kehitettävä. Ja opintokerho-

työ tarjoaa tässä suhteessa parhaat mahdollisuudet perusjärjestöille. Tämä monestakin syystä, joista mainittakoon seuraavat.

Opintokerho voidaan perustaa käytännöllisesti katsoen tyhjin käsin ja kaikkialle, missä useammat opinhaluiset voivat säännöllisesti tavata toisensa.

Opintokerhossa innoittavat, tukevat ja opastavat opiskelijat toinen toistaan. Vanhemmat ja kokeneemmat voivat elämänviisauksellaan ja kokemuksen antamalla opetuksillaan täydentää ja selventää sitä, mikä pelkkänä teoreettisena tietona ja opiskeluna jäisi monelle epäselväksi tai merkityksettömäksi.

Opintokerho hankkii tarvittavat kirjat yhteisillä varoilla, joten se voi tarjota jäsenille tässä suhteessa suurta helpotusta. Työkauden päätyttyä jäävät nämä kirjat (tai suurin osa niistä) yhdistyksen kirjastolle, joten ne jatkuvastikin hyödyttävät jäsenistöä.

Opintokerho voi tarvittaessa suhteellisen pienin kustannuksin hankkia ammattimaista opetusta joko suullisen tai kirjeellisen opastuksen muodossa.

Opintokerho voi saada pientä avustusta myös yleisistä varoista.

Opintokerho voi uutena ja etenkin nuoria tyydyttävänä toimintamuotona kerätä myös uusia jäseniä järjestöön ja liittää jäseniä kiinteämmin järjestöelämään.

Kun opintokerho toimii oman perusjärjestönsä ja samalla myös TSL:n alaisena ja on velvollinen selostamaan toimintaansa näille molemmille, ei sen toiminta pääse huomaamatta eikä huomautuksitta sammumaan eikä myöskään vapaasti suuntautumaan uomiin, jotka eivät johda kohti sen alkuperäisiä päämääriä.

Edellämäinuituista riippuvaisuussuhteista johtuen voi järjestö, jonka alaiseksi kerho on perustettu, huomattavassa määrin vaikuttaa siihen, mitä aineita ja aloja kerhossa opiskellaan ja saada siis kerhon opiskelemaan aineita, jotka lähinnä ja eniten edistävät järjestön omiakin pyrki-
myksiä ja tarkoituksia.

Tätä erittelyä voisi tietenkin jatkaa edelleen, mutta jo edellämainitut näkökohdat riittänevät viitteiksi siitä, mitä etuja ja miten tärkeää järjestöille olisi saada opintokerho-työ jäsentensä keskuudessa järjestetyksi ja jatkuvasti kehitetyksi.

3. Työväen opintokerhojen järjestö- rakenne.

Opintokerho on kaikissa muodoissaan pieni yhtymä, jonka päätarkoituksena on helpottaa itseopiskelutyötä yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen avulla. Se on siis tavallaan pieni yhdistys. Mutta työväen riennoissa esiin-tyy jo ennestään moninaisia osastoja ja yhdistyksiä (perusjärjestöjä). Jottei opintokerho olisi haittana muulle järjestötoiminnalle, ei sen työhön ole sisällytettävä varsi-naista yhdistystoimintaa, eikä sitä ole pidettävä yhdis-tyksenä, seurana tai osastona, vaan *vapaampana* ja *vaati-mattomampana* yhtymänä, *työyhteisönä*. Samoista syistä myös suosittelemme kerhoja perustettavaksi lähinnä perus-järjestöjen yhteyteen. Jonkun yhdistyksen turvissa opinto-kerho muutenkin parhaiten menestyy. Missä kerhon pää-yhdistykseksi sopivia järjestöjä ei ole, tai olosuhteet muu-ten sitä vaativat, voidaan kuitenkin perustaa n.s. itsenäi-siä opintokerhoja. Kaikki työväen kerhot noudattavat yleensä TSL:n mallisääntöjä ja ilmoittautuvat liitolle sekä ovat kiinteässä ja jatkuvassa neuvontayhteydessä liiton kanssa.

Yhdistysten alaiset opintokerhot. Pääyhdistys vah-vistaa näiden kerhojen säännöt ja niihin tehdyt muutok-set ja valitsee kerholle yhden tilintarkastajan ja varatilin-tarkastajan. Kerho on myös pääyhdistykselle vastuunalai-nen toiminnastaan, mutta on sillä kuitenkin sisäinen toi-mintavapaus ja oma talous. Jos kerho lopettaa toimin-

tansa on sen varat ja muu omaisuus luovutettava pääyhdistykselle. Yhdistys ei kuitenkaan vastaa kerhon veloista eikä sitoumuksista. Kts. asianomaisia mallisääntöjä.

Kerho voidaan perustaa minkä perusjärjestön yhteyteen tahansa. Erikoisesti olisi työväenyhdistysten, ammattiosastojen, työläisnuoriso-osastojen, urheiluseurojen ja naisosastojen perustettava keskuuteensa kerhoja. Jos pienillä paikkakunnilla on useita perusjärjestöjä, niin ei jokaisen yhteyteen kerhoa voida perustaa, vaan on sovittava minkä järjestön muodolliseen yhteyteen asiallisesti yhteinen kerho perustetaan. Näin voidaan kerho perustaa esim. työväenyhdistyksen alaiseksi niin, että muiden järjestöjen jäsenet voivat kuulua siihen. Myös voidaan kerho perustaa esim. kahden perusjärjestön yhteiseksi. Perusjärjestöjen olisi yleensä sallittava muidenkin kuin järjestön jäsenten kuulua kerhoon.

Itsenäiset opintokerhot. Missä kerhon pääyhdistykseksi sopivaa järjestöä ei ole, on kerho luonnollisesti perustettava itsenäiseksi. Samoin jos kerhoon liittyvät jäsenet ovat etupäässä järjestymättömiä. Ja myös siinä tapauksessa, ettei päästä sovintoon siitä, minkä järjestön muodolliseen yhteyteen usean perusjärjestön jäsenten yhteinen kerho järjestetään, voi olla tarkoituksenmukaista perustaa se itsenäiseksi. Kun itsenäiset kerhot joutuvat toimimaan vieläkin enemmän omin voimin kuin järjestöjen alaiset kerhot, niin erikoisesti on näiden itsenäisten kerhojen syytä olla kiinteämmässä yhteydessä liittoon. Kts. asianomaisia mallisääntöjä.

Kerhojen ilmoittautuminen yhdistysrekisteriin. Yhdistysten alaisia kerhoja ei luonnollisestikaan tarvitse ilmoittaa yhdistysrekisteriin. Näiden toiminnasta vastaa pääyhdistys. M. m. kerhon iltamaluvat hankkii yhdistys nimiinsä. Itsenäisiä kerhoja varten laaditut mallisäännöt kelpaavat myös rekisteröimistä varten. Yhdistyslaki edellyttää kuitenkin myös rekisteröimättömien yhdistysten olemassaolon ja toimintavapauden yhdistyslain 32 §:ssä säädettyin rajoituksin — rekisteröimättömät yhdistykset eivät

voi "saavuttaa oikeuksia, tehdä sopimuksia, kantaa ja vastata". — Opintokerhot ovat kuitenkin siksi pieniä yhdistyksiä ja taloudellinen puoli niiden toiminnassa niin vähäpätöinen, että ne voivat vallan hyvin toimia yleisen yhdistymisvapauden turvissa ilman rekisteröimistä. Melkeinpä ainoa haitta on siinä, että rekisteröimättömältä yhdistykseltä voitaneen yrittää kieltää maksullisten iltamien toimeenpano. Tällaisissa tapauksissa voivat kerhon tai sen toimikunnan jäsenet yksityisinä henkilöinä "kukin omasta ja toistensa puolesta" saada tuon iltamaluvan. Jos viranomaiset asettavat esteitä rekisteröimättä olevan itsenäisen kerhon toiminnalle, voidaan kerho ilmoittaa yhdistysrekisteriin. Tämä tapahtuu parhaiten TSL:n toimiston välityksellä. Rekisteriin merkityn kerhon toimihenkilöiden on muistettava, että jos kerho ei jaksakaan myöhemmin toimia, on se virallisesti ja sääntöjen mukaisesti purettava, jolloin myös tehdään pesänselvitys ja ilmoitetaan toiminnan lopettaminen yhdistysrekisteriin.

Kerhon toimikunta ja toimihenkilöt. Opintokerhon käytännöllisiä asioita hoitaa *toimikunta*. Siihen kuuluvat *puheenjohtaja*, joka johtaa puhetta kaikissa virallisissa kokouksissa, *sihteeri*, joka pitää pöytäkirjaa virallisissa kokouksissa, *rahastonhoitaja* ja *opinto-ohjaaja* tai, jos kerho on jakaantunut alaryhmiin, kaikkien näiden opinto-ohjaajat. Jos kerho katsoo olevan asialle edurksi valita sama henkilö sekä opinto-ohjaajaksi että puheenjohtajaksi (tai sihteeriksi), niin sääntöjen määräykset eivät tietenkään sitä estä. Yhdistysten alaisissa kerhoissa valitsee kerho yhden varsinaisen ja yhden varatilintarkastajan. Itsenäinen kerho valitsee itse molemmat vakituiset ja varatilintarkastajat.

Opintoryhmät. Kerho voi tarpeen vaatiessa jakaantua kahteen tai useampaan *opintoryhmään*. Järjestöllisissä asioissa kerho tietysti toimii kokonaisuutena ja toimikunnan on oltava yhteinen. Taloudenhoito ja tilinpito on myös yhteinen, mutta olisi rahastonhoitajan hyvä eroittaa jollakin merkinnällä kunkin ryhmän menot. Opintotyössä

toimivat nämä ryhmät itsenäisesti oman opinto-ohjaajansa johdolla. Opintoryhmiä voidaan perustaa esim. seuraavissa tapauksissa: 1) Jos kerhon jäsenluku kasvaa yli 20, tulee yhteinen opiskelu liian hankalaksi: on vaikeata löytää sopivaa ainetta, jota kaikki jäsenet harrastaisivat, eikä kaikilla ole tilaisuutta työkauden kuluessa esiintyä alustuksenlaatijana. Sen vuoksi on parempi jakaa opintokerho kahteen tai useampaan opintoryhmään, jotka voivat opiskella myös eri aineita. 2) Siinäkin tapauksessa, ettei kerhossa ole 20 jäsentä, voi väliin olla hyödyllistä jakaa se ryhmiin. Opiskelu menestyy parhaiten, jos opiskellaan vain yhtä — korkeintaan kahta — ainetta kerrallaan. Jos kerhon jäsenet kuitenkin haluavat opiskella useampia aineita, niin on paras perustaa opintoryhmiä, jotka kokoontuvat eri iltoina. 3) Kerhon pääyhdistyksen jäsenet voivat asua pitkien matkojen päässä toisistaan. Tällöin voidaan järjestää kerhotyö myös niin, että lähempänä toisiaan asuvat jäsenryhmät muodostavat oman opintoryhmän: yksi ryhmistä kokoontuu työväentalossa ja toinen siitä pitemmän matkan päässä olevassa kylässä, esim. jonkun toverin kodissa.

Samoja henkilöitä voi luonnollisestikin kuulua eri ryhmiin, elleivät ryhmien jäsenluvut tule liian suuriksi. Niille opiskelijoille, jotka haluavat olla mukana monessa aineessa, olisi kuitenkin huomautettava, että on parempi opiskella yhtä ainetta kunnollisesti kuin useampia hutiloiden. *On myös syytä vakavasti varoittaa kerhoja perustamasta tarpeellista useampia opiskeluryhmiä.*

Kaikki opiskeluryhmät käyttävät *samaa kerhonumeroa*. Toisistaan ne erotetaan esim. näin: 19 I, 19 II ja 19 III. Kunkin ryhmän puolesta on erikseen täytettävä ja TSL:n toimistoon lähetettävä ilmoitus ja asianomaiset kertomukset. Jokainen ryhmä erikseen on oikeutettu saamaan myös valtionavustusta niinkuin itsenäinen opintokerho.

Opintokokoukset. Opintokerhotyön päätarkoituksena on opiskelu. Opiskelu suoritetaan *kotona ja yhteisesti opintokokouksissa*. Näistä kokouksista tulee vielä monesti

puhetta. Tässä huomautettakoon vain, että mallisääntöjen mukaan on opintokokouksia pidettävä vähintään kaksi kertaa kuukaudessa. Voimassa olevien valtionavustusehtojen mukaan on avustusta saaneen kerhon pidettävä vähintään 12 opintokokousta työkauden aikana.

Viralliset kokoukset. Järjestöllisten ja muiden käytännöllisten asioiden käsittelyä varten on pidettävä n. s. *virallisia kokouksia*. Niitä on pidettävä vähintään kahdesti vuodessa. Sääntöjen mukaan pidetään *vuosikokous* tilikauden päätyttyä, viimeistään toukokuun 10 p:nä ja *syyskokous* ennen uuden opintokauden alkua, mieluummin elokuussa tai syyskuun alussa.

Vuosikokouksessa käsitellään (vrt. sääntöjen 11 §:ää) toiminta- ja tilikertomukset sekä päätetään vastuuvapauden myöntämisestä toimikunnalle; valitaan toimikunta (johon kuuluvat myös opinto-ohjaajat) sekä tilintarkastajat; päätetään seuraavan työkauden opinto-ohjelmasta, kirjojen ostosta, tarvittavien varojen hankkimisesta, valtionavustuksen hakemisesta — joka on tehtävä ennen toukokuun 15 päivää — y. m.

Syyskokouksessa taas päätetään lähemmin alkavan työkauden opiskelutyön järjestämisestä (m. m. säännöllisesti pidettävien opintokokouksien ajasta ja paikasta), ilmoituksen tekemisestä TSL:lle y. m.

Paitsi näitä säännöissä edellytetyjä kokouksia voidaan tarpeen vaatiessa muulloinkin pitää virallisia kokouksia. Jos kokouksessa on käsiteltävänä vain harvoja asioita, lienee parasta pitää se ennen jonkun opintokokouksen alkamista. Tämä koskee tietysti kerhoa, jolla ei ole useampia opiskeluryhmiä. Jos niitä on, niin täytyy valita erikoinen aika virallisen kokouksen pitämistä varten, koska kaikkien ryhmien jäsenten on oltava mukana.

Opintokerhon työkausi. Kerhon toimikausi alkaa kesällä tai syksyllä, mieluummin viimeistään syyskuussa. Työkausi päättyy keväällä huhti- tai toukokuussa. Tilikausi voidaan päättää joko huhtikuun 15 p:nä tai 30 p:nä.

Kun opintokerho on alkanut uuden toimintakautensa, on opinto-ohjaajan siitä heti tiedoitettava Työväen Sivistysliitolle. Lomakkeet lähettää liitto kaikille keväällä toimineille kerhoille syyskuussa. Elleivät ne lokakuun alkupäiviin mennessä olisi tulleet perille, on opinto-ohjaajan asiasta ilmoitettava TSL:lle, joka silloin lähettää uudet lomakkeet. Työkauden toiminnasta on TSL:lle jätettävä kertomus. Valtionapua saaneen kerhon on sen lisäksi täytettävä erikoinen kertomus kolmena kappaleena, joista yksi jää kerhon arkistoon ja kaksi on lähetettävä TSL:lle, joka sitten toimittaa toisen Valtion Luentolautakunnalle.

4. Opintokerhojen jäsenet ja toimihenkilöt.

Jäsenet. Opintokerhoa ei kannata perustaa, ellei siihen liity vähintään 5 toimivaa jäsentä. Toiselta puolen ei kerhoa sääntöjen mukaan saa hajoittaa niin kauan kuin on olemassa 5 henkilöä, jotka haluavat jatkaa sen toimintaa.

Enempää kuin 20 jäsentä ei opiskeluryhmässä yleensä saisi olla. On tehty se havainto, että pienemmissä ryhmissä tapahtuva opiskelu tuottaa parhaita tuloksia. Suuressa joukossa opiskeltaessa on aina se vaara tarjona, että opiskelutoimintaan vähemmän innostuneet eivät hyödy sanottavammin kerhoon kuulumisesta, koska heillä silloin on parempi tilaisuus huomiota hajoittavaan puuhailuun koukousien aikana. Tällöin he myös voivat haitallisesti ja estävästi vaikuttaa niihin tovereihin, joilla olisi harasta innostusta ja halua todelliseen opiskelutyöhön. Näin aiheutettu lamaannus voi kehittyä aina siihen määrään, että häiriöistä kärsivät katsovat yksikseen tapahtuvan opiskelun tuloksellisemmaksi ja jättäytyvät kokonaan pois kerhosta. Pienemmissä ryhmissä opiskelevilla on samalla

parempi tilaisuus tutustua toistensa käsityskantoihin ja oppia niitä ymmärtämään. — Opiskeluryhmän sopivin jäsenmäärä lienee 12—15. Yleisohjelmaisessa kerhossa ja keskustelukerhossa voi jäseniä olla enemmän.

Jäsenten alinta ikärajaa ei yleensä missään määrätä ja ylimmän täytyykin olla avoimen. Kuitenkaan eivät *varhaisnuoret*, ainakaan alle 15-vuotiaat, voi olla aikuisten kerhoissa. Heille olisi järjestettävä omat kerhot. Hyvä myös olisi, että nuoriso muodostaisi oman opiskeluryhmänsä ja vanhemmat omansa. Tämä sentakia, että nuorempien ja vanhempien henkilöiden harrastukset ja kehitystaso ovat erilaiset. Maaseudulla ei kuitenkaan aina ole mahdollisuuksia järjestää kerhotyötä ikäryhmittäin. — Kun myöhäsiinkin ikävuosiin saakka kestäväen henkisen vireyden ylläpitäminen edellyttää, ettei millään ikäkaudella tapahdu ainakaan suurempaa keskeytystä henkisissä ponnisteluissa ja kehityksessä, on jokatapauksessa tärkeätä saada kaikki ikäryhmät mukaan.

Kokemus on myös osoittanut, että parhaiten menestyvät sellaiset kerhot, joiden jäsenistö muodostaa ehjän toveripiirin. Eri yhteiskuntapiireihin kuuluvia ja suuresti erimielisiä henkilöitä ei pidä koota samaan kerhoon tai opiskeluryhmään.

Opinto-ohjaaja. Työväen opintokerhojen ohjaajina on tavallisesti joku toveri joukosta. Hän onkin enemmän *ohjaajatoveri* kuin opintojen johtaja. Opinto-ohjaajan ei tarvitse olla niinkään oppinut, joskin lukeneisuus on suureksi avuksi, kuin innostunut opiskeluun ja tehtäviinsä. Jos ohjaajatoveri vielä on uuttera, täsmällinen, järjestystä rakastava ja toverillinen, voi hän hyvin onnistua tehtävissään. Kaikki kerholaiset ovat yhteisesti vastuussa kerho-opiskelun tuloksellisesta jatkumisesta. Kerhotyön menestykselle on kuitenkin suureksi eduksi, jos ei ainakaan ohjaajan harrastus laimene vaikeuksista ja vastoinikäymisistä, vaan hänellä on kyky jatkuvasti innostaa muita.

Ohjaajan tehtäviin kuuluu laatia kirjallinen ehdotus työsuunnitelmaksi sekä vuosi- että syyskokoukselle. En-

nenkuin se esitetään kokoukselle, käsittelee sen toimikunta.

Kun opintotyö on alkanut, on ohjaajan jatkuvasti huolehdittava siitä, että työ sujuu järjestelmän mukaisesti, s.o., että jäsenet säännöllisesti käyvät kokouksissa, valmistautuvat keskusteluihin, suorittavat kofiläksyt ja alustustehtävät, että työ jaetaan jäsenten kesken huomioonottaen kohtuullinen suhteellisuus ja ettei kukaan pääse vetäytymään kokonaan syrjään. Voidakseen tämän opintotyön jatkuvan ohjauksen tarkoituksenmukaisesti suorittaa, on ohjaajan hyvä valmistautua: jokaista opintokokousta varten. Hänen olisi tehtävä ennakolta suunnitelma siitä, miten kokouksen meno olisi ohjattava. Nämä laatimansa suunnitelmat hän voi kirjoittaa *erikoiseen muistikirjaan*. Siihen voidaan myös tehdä merkintöjä opintokokousten kulusta: kutka ovat työvelvollisuutensa suorittaneet; miten opintotyö on sujunut, esim. onko siinä ilmennyt korjattavia heikkouksia tai myöhemminkin hyväksi käytettäviä muotoja ja menetelmiä, sekä mitä päätöksiä opintotyön järjestämisestä mahdollisesti tehdään. Jos kerho suorittaa kirjeopistokurssia, olisi ohjaajan seurattava kerhon jokaisen jäsenen edistymistä ja tehtävä siitäkin jatkuvasti merkintöjä. Tämä siksi, että ohjaaja jouuu nimellään varmentamaan kullekin jäsenelle kurssin suorittamisesta annettavan kirjeopiston todistuksen ja mahdollisesti antamaan arvosanankin.

Opinto-ohjaajan on myös suoritettava opintotyötä koskeva kirjeenvaihto, m.m. TSL:n kanssa, ja ajoissa lähetettävä liitolle tarpeelliset tiedoitukset. Hänen olisi myös oltava "Työläisopiskelijan" *kirjeenvaihtaja*. Lehdelle olisi aika-ajoin lähetettävä valokuvia kerhosta ja sen järjestämisestä tilaisuuksista ja kerrottava kerhokuulumisia, etenkin jos työssä ilmenee jotain erikoista, esim. jos keksitään jotain uutta opintomenetelmien alalla.

Jos opinto-ohjaaja jättää toimensa, on hänen tai uuden ohjaajan *tehtävä asiasta ilmoitus TSL:lle*. Jos toimensa jo jättäneelle opinto-ohjaajalle saapuu kerhoa koskevia

kirjeitä, niin hän tietenkin hetimiten toimittaa ne uudelle ohjaajalle.

Opinto-ohjaajan valmistautumisesta tehtäviinsä. Ohjaajakysymys ei ole vielä sillä ratkaistu, että löydetään toimeen suostuva toveri, joka on innostunut opiskeluun ja omaa ohjaajatoverille tärkeitä luonteenominaisuuksia. Tämä toveri on luonnollisesti valittava ohjaajaksi. Eikä valitun tai ehdolla olevan tule kursailla eikä liiaksi aliarvioida omaa kykyään. Opinto-ohjaajan olisi kuitenkin tunnettava tai opittava tuntemaan m.m. erilaisia opintosuunnitelmia ja opintomenetelmiä sekä pystyttävä niitä soveltamaan käytäntöön. Hänen olisi myös tunnettava jonkun verran työväen yhteiskunnallisessa ja tietöelämässä tarvittavia tärkeimpiä tiedonaloja, voidakseen m.m. esitellä kerholle opiskeluaineita. Kerhon olisi siis huolehdittava siitä, että ohjaajalle avautuu mahdollisuuksia saada koulutusta tehtäviään varten ja luonnollisesti ohjaajan itsensä olisi jatkuvasti opiskeltava ja kehitettävä itseään tehtävissään.

Parhaiten tämä kouluttaminen tapahtuu siten, että kerho kustantaa ohjaajalle TSL:n kirjeopistokurssin: "*Opinto-ohjaajien tehtävät*". Kirjeellinen opinto-ohjaajien kouluttaminen on osoittautunut erittäin tulokselliseksi. Lisäksi on hyvin tärkeätä, että kerhot lähettävät ja avustavat osanottajia TSL:n opinto-ohjaajakursseille. Lähekkäin toimivat kerhot ja niiden ohjaajat voivat myös ryhtyä yhteistoimintaan ohjaajien itsekoulutuksen ja jatkuvan valmistautumisen järjestämiseksi, esim. perustamalla *opinto-ohjaajien kerhon*, jossa pohdittaisiin opintokerhotyön ja muun työväen sivistystyön periaattellisia ja käytännöllisiä kysymyksiä. — Työväen Akatemian opetusohjelmassa on myös opinto-ohjaajien kouluttamista varten tutkintoaineena kansansivistysoppi. Alalta on myös saatavana jonkun verran kirjallisuutta (kts. kirjallisuusluettelo).

Opinto-ohjaajan palkkio. Kysymystä on opintokerhoväen keskuudessa pohdittu lähinnä siitä syystä, että Valistusjärjestöjen Opintotoimikunnan kerhojen ohjaajina

on runsaasti kansakoulun opettajia, joille kerhotyökin useimmiten muodostuu enemmän tai vähemmän ammattityöksi, josta olisi saatava palkkiota. Sen vuoksi on m.m. ehdotettu, että myös valtionapua myönnettäisiin tällaisten pätevien opinto-ohjaajien palkkaamiseksi. Toistaiseksi ei kysymyksellä ole käytännöllistä merkitystä. Valtionavustusta ei tähän tarkoitukseen ole saatavana ja vain harvoissa tapauksissa kerhot omilla varoilla voivat palkata opettaja-ohjaajan. Kuitenkin voidaan siellä, missä kerhotyöhön on käytettävänä huomattavammin esim. kunnan avustusvaroja suorittaa päteville opettajille ja ohjaajille kohtuullista palkkiota.

Puheenjohtaja. Toimi on enemmän kunniatehtävä, mutta silti velvoittava. Tämän takia onkin pienemmissä kerhoissa puheenjohtajan ja opinto-ohjaajan toimet yhdistetty. Puheenjohtaja johtaa puhetta kerhon ja sen toimikunnan virallisissa kokouksissa. Hän ja ohjaaja edustavat kerhoa pääyhdistyksessä ja muissa tilaisuuksissa. Hänelle kuuluu myös kerhon yleisten ja järjestöasioiden johto, mutta on hänen tässä oltava kiinteässä yhteistöiminnassa muiden toimihenkilöiden kanssa. Ellei puheenjohtajan ja opinto-ohjaajan toimia ole yhdistetty, voi puheenjohtaja toimia varaopinto-ohjaajana. Ja jos ohjaajana on jokin ammattiohjaaja, jolle ei voida säilyttää kirjeenvaihto- y.m. tehtäviä, hoitaa ne lähinnä puheenjohtaja yhdessä sihteerin kanssa.

Sihteeri. Opinto-ohjaajan lähin apulainen on sihteeri. Hänen tehtävänsä on auttaa ohjaajaa työsuunnitelman ja kevätkertomuksen laadinnassa sekä yhdessä ohjaajan kanssa huolehtia ilmoitusten, kertomusten ja valtionavustushakemusten laatimisesta ja lähettämisestä. Sihteeri luonnollisesti kirjoittaa kerhon toimikunnan ja virallisen kokouksen pöytäkirjat. Näitä pöytäkirjoja varten on hankittava oma kovakantinen vihko. Opintokokousten pöytäkirjat kirjoittaa joku kokousta varten valittu *pöytäkirjuri*. Kerhon sihteerin on kuitenkin huolehdittava siitä, että valitut pöytäkirjurit suorittavat tehtävänsä. Hänen on

myös tottuneempana annettava vasta-alkajille tarpeellista ohjausta.

Rahastonhoitaja. Toimi voidaan pienemmissä kerhoissa yhdistää sihteerin toimeen. Rahastonhoitaja kantaa jäsenmaksut ja hoitaa kerhon rahavarat sekä pitää kirjanpitoa. Näistä tehtävistä puhutaan lähemmin taloudenhoitoa koskevassa luvussa.

Erikseen on harkittava ja sovittava, kuka toimihenkilöistä, ohjaaja, sihteeri vaiko rahastonhoitaja, hoitaa kerhon kirjavarat ja arkiston. Jos kerholla on enemmän kirjoja, eikä työväentalossa ole kirjastoa, on parasta perustaa erikoinen *opintokerhokirjasto*, jolloin myös on valittava kirjastonhoitaja. Kts. myöhemmin esille tulevaa asianomaista kappaletta. — Edellä esitettyä toimihenkilöiden työjakoehdotelmää ei saa ottaa kaavana, jota on kaikkialla noudatettava. Paikalliset olosuhteet on tässäkin huomioitava.

Toimikunnan tehtävät. Kerhon kaikkien toimihenkilöiden on oltava mahdollisimman kiinteässä ja toverillisessa yhteistyössä. Heidän on usein neuvoteltava keskenään. Näiden neuvottelujen ei kuitenkaan tarvitse aina olla niin virallisia. Useassa hyvin toimivassa kerhossa toimikunnan virallisia kokouksia on vähän, mutta toimihenkilöiden yhteistyö on silti erinomaista. Toimikunnan on kuitenkin virallisesti pidettävä ainakin seuraavat kokoukset: 1) heti kerhon perustavan kokouksen jälkeen on toimikunnan harkittava yksityiskohtaisesti kerhotyön järjestämistä ja tehtävä ehdotuksensa kerhon seuraavalle kokoukselle; 2) ennen kevä- ja syyskokousta on toimikunnan valmistettava näissä kokouksissa käsiteltäviä asioita.

5. Toiminta- ja opintovälineet.

Opintotyössäkin tarvitaan erilaisia välineitä. Kerhon järjestötoiminnassa tarvitaan *toimintavälineitä* ja opintotyössä *opintovälineitä*.

Tärkeimmät toimintavälineet. Kerholle on hankittava kovakantinen vihko *pöytäkirjoja* varten. Pienissä yksiryhmäisissä kerhoissa voitaneen samaan vihkoon kirjoittaa sekä virallisten että opintokokousten pöytäkirjat. Toinen samanlainen vihko tarvitaan *pakinapöytäkirjoja* varten. Rahastonhoitaja tarvitsee pienen kovakantisen *tilikirjan* (italialaisen vihon), johon kirjataan kerhon tulot ja menot (kassatili), sekä merkitään kannetut jäsenmaksut ja pidettyjen iltamien tilit. TSL:n toimistosta saadaan halvalla *jäsenkortteja*. Saapuneet kirjeet, kierto-
kirjeet, jäljennökset TSL:n toimistoon lähetetyistä opintokerho-ilmoituksista, kertomuksista ja valtionavustushakemuksista sekä muut irralliset paperit ja asiakirjat voidaan parhaiten säilyttää *kirjejärjestäjässä* mutta alussa riittää *pahvisalkkukin*. Hyvä myös olisi hankkia kerholle *leimasin* (kerhon nimi, numero ja kotipaikka) ja leimasynty. Ensinnä kerho luonnollisesti hankkii välttämättömimmät toimintavälineet, nim. pöytäkirjat, tilikirjan ja jäsenkortteja ja myöhemmin leimasimen ja kirjejärjestäjän. Tarkoituksenmukaisimmat välineet saadaan tilaamalla ne TSL:n toimistosta. Kerhon kirjaston hoidossa tarvittavia välineitä esitellään TSL:n oppaassa: "Työväen kirjastot ja niiden hoito".

Opintovälineet. Opiskelussa tarvitaan ennenkaikkea *kirjoja*. Hyvä olisi, jos kerho voisi hankkia myös *havaintovälineitä*, esim. mustan taulun. Peruskirjan lisäksi kerholaisilla tulee olla tarpeelliset vihot, paperia ja luonnollisesti kynä ja kumi.

Kirjat. Kaiken opintotyön ehkä tärkeimpänä apukeinona on kirjallisuus. Kerhotyöhän perustuu lähinnä juuri

kirjojen lukemiseen. Kerhotyön kannalta voidaan tarvittavat kirjat jakaa kolmeen ryhmään: 1) *Peruskirja*. Opintoaineen kurssi rakentuu tavallisesti jonkun peruskirjan läpikäymiseen. Se ei saisi olla kovin laaja, kuiva ja vaikea. Paras on valita peruskirjaksi halpa ja sivumäärältään pieni kirja, jonka jokainen pystyy itselleen ostamaan ja myös lukemaan. Luonnollisesti on suuri etu, jos peruskirja on kirjoitettu erityisesti pitäen silmällä opintokerhojen tarpeita ja työtapoja. Jokaiselle jäsenelle erikseen olisi hankittava peruskirja (esim. valtionavustuksena voidaan peruskirjaa pyytää useampia kappaleita), ja tulee jokaisen sitä myös lukea kotonaan. 2) *Lähdekirjat*. Laadittaessa selostuksia opintokokouksiin ja muissakin muodoissa (esim. lukemalla niistä osia ääneen) käytetään peruskirjan apuna muita opiskeltavaa alaa käsitteleviä eri tekijän kirjoittamia teoksia n.s. lähdekirjoina. Lähdekirjojen käyttö on tavallisesti sisällytetty eri aineiden opintosuunnitelmiin. 3) *Lisäteokset*. Lähdeteosten lisäksi voidaan vapaaehtoisesti käyttää vielä muita alaa käsitteleviä teoksia (esim. kaunokirjallisia teoksia) vaikkei niitä olekaan sisällytetty varsinaiseen opintosuunnitelmaan tai ei ainakaan esitetty opintokokousjaoittelussa. Mikäli varat sen sallivat, olisi tällaisiakin teoksia hankittava kerholle ja olisi niitä *lainailtava* kerhon jäsenille kotona luettavaksi. Näiden teosten selostaminen opintokokouksissa on täysin vapaaehtoista mutta silti sangen toivottavaa. Tähän ryhmään luemme myös opintokokouksissa suoritettavien lisäohjelmanumeroiden esittämisessä tarvittavat oppaat ja kokoelmat.

Havaintovälineet. Sellainen on ensinnäkin *musta taulu*. Se voidaan helposti myös itse valmistaa sopivan kokoisesta faneerilevystä maalaamalla se n.s. taulumustalla, jota saadaan valmiina väri- ja rautakaupoista. Ellei väriä ole saatavana, voidaan sitäkin itse valmistaa käyttämällä luumustaa ja öljysekoitusta, jossa on vähän yli puolet maaliöljyä ja loput tärpättiä. Useassa opintoaineessa tarvitaan myös *karttaa*. Ne olisi ostettava asianomaisissa

opintosuunnitelmissa olevien ja TSL:n toimistosta saatujen ohjeiden mukaisesti. Muista havaintovälineistä mainitakoon havaintotaulut ja erilaiset kuvateokset.

Muistivihko. Jokaisella kerholaisella täytyisi olla oma muistivihko, johon hän kirjoittaa laatimansa selostukset ja alustukset y.m. kotityöt sekä merkitsee muistiin opintokokouksissa esille tulleet opetukset.

6. Opintokerhojen perustyyppit.

Opintokerhokäsité ei ole vielä täysin vakiintunut ja kiinteä. Tämän takia on hieman vaikea tehdä tarkkaa eroa opintokerhon ja sitä lähellä olevien valistustyöyhteisöjen ja -muotojen välillä. Tällaisia opintokerhoa sangen lähellä olevia yhteisöjä ja valistustyömuotoja ovat esim. eri järjestöjen, lähinnä työläisnuoriso-osastojen *viikkokokoukset* ja työväenyhdistysten toimeenpanemat *keskustelukokoukset*, joita aikaisempina aikoina järjestettiin runsaasti "puhujaseurojen" nimisinä. On kerhomuotoja, jotka läheisesti muistuttavat näitä ja muita samantapaisia valistustyömuotoja; esim. nimellä "yleisohjelmainen kerho" kulkevalla kerhotyypillä on suunnilleen samantapainen ohjelma kuin viikkokokouksilla ja "keskustelukerholla" samantapainen kuin puhujaseuran keskustelukokouksilla. Mutta nämäkin kerhomuodot eroavat ensinmainituista kahdessa huomattavassa suhteessa: 1) sikäli, että opintokerhoilla on *oma pieni jäsenistönsä*, joka säännöllisesti on opiskelutyössä mukana, ja jonka mukana olemisesta tehdään merkintöjä kerhon pöytä- tai päiväkirjaan, ja 2) että jo näissä kerhojen alkeismuodoissa ilmenee pyrkimys varsinaiseen *suunnitelmalliseen itseopiskeluun*, joka yleensä keskittyy johonkin aineeseen. Kiinteä ja suunnitelmallinen itseopiskelutyö onkin jo aivan luonteenomaisena piirteenä muissa kerhotyypeissä.

Voidaan erottaa useamman laatuksia opintokerhoja. Jako eri tyyppeihin voidaan toimittaa eri näkökannoilta. Esitämme seuraavassa kerhojen *perustyyppit*, jotka ovat muodostetut pitäen silmällä vain *opintomenetelmää*.

Yleisohjelmainen kerho. Ruotsissa käytetään näistä kerhoista nimeä "samkvämscirkel", seurustelukerho. Ruotsissa toimivan Goodtemplar-järjestön opintokerholiikkeen johtajan Oscar Olssonin selostuksen mukaan tällaiseen kerhoon voi kuulua jopa 60 jäsentä. Seurustelukerholla "ei tarvitse olla määrättyä pitkäaikaista opiskeluainetta, vaan voidaan joka kerraksi ottaa eri ohjelma". Siten keskustellaan "päivänkysymyksistä, vastailmestyneistä huomattavista kirjoista y.m., jotapaitsi suoritetaan muuta ohjelmaa". Olsson huomauttaa, että tällainen opintokerho "voi paikkakunnan henkiselle elämälle merkitä paljon enemmän kuin kerho, jossa todellakin opiskellaan, ja että se on tavallisesti myöskin paljon pitkäikäisempi, toimien samassa kokoonpanossa kymmenenkin vuotta".

Me puolestamme emme ota tätä kerhotyyppiä näin laajakäsitteisenä. Vaikka nuorison sivistävä seurustelu onkin eräänä tarkoituksena, niin pitää kerholla (sehän ei saa olla illanviettoseura) olla jonkinlainen *opintoaine*. Vaatimatonkin keskittyminen edellyttää opintoaineen olemassaoloa. Tällaisena opintoaineena voi olla kaunokirjallisuus (esim. joku hyvä romaani), lausunta ja esitystaito (peruskirja välttämätön) tai jokin helpotajuinen tieteellinen teos. Aineen käsittely eli opiskelu voi tapahtua monella eri tavalla; eniten käytetään ääneenlukemista, selostusta ja keskustelua. Lisäksi on hyvin runsaasti muuta ohjelmaa. Yleisohjelmaiseksi kerhoksi muodostuu kerho juuri siksi, että siinä *muun ohjelman suoritus vie kokousajasta runsaamman osan* ja varsinaisen opiskelu ei siis (ainakaan käytännöllisesti katsoen) ole päätekeijänä. Ilman muuta lieenee selvää, että kerhotyyppissä ilmenee useita aste-eroja ja että tavallaan vain aste-ero on erottamassa yleisohjelmaisen kerhon yksinkertaisimmasta luku- ja selostuskerhosta, jossa suoritetaan

myös muuta ohjelmaa. Vielä huomautettakoon, että tällainen nuorisokerho soveltunee toimimaan lähinnä sellaisilla maaseutupaikkakunnilla, joilla ei ole muuta seura-toimintaa nuorison seurustelu- ja toimintatarvetta tyydyttämässä.

Keskustelukerho. Tavallisissa keskustelukokouksissa ei eri iltoina alustetuilla keskustelukysymyksillä ole sa-nottavampaa yhteyttä. Keskustelukerhoa, jota on nimitetty myös ”pohdintakerhoksi”, voimme pitää kehittyneenä kes-kusteluseurana. Se eroaa n.s. puhujascuroista ja keskuste-luilloista siinä, että kerhossa kaikki tai ainakin useimmat vuoden kuluessa käsitellyt keskustelukysymykset muodos-tavat *suunnitelmallisen kokonaisuuden*. Tämä ei silti estä silloin tällöin ottamasta keskusteltavaksi myös irrallisia kysymyksiä, esim. päivänkysymyksiä, selostuksia vasta-ilmestyneistä huomattavista kirjoista y.m.s.

Keskustelukerho toimii seuraavaan tapaan: Opinto-kokouksiin valmistautuu perusteellisimmin vain *alustuksen esittäjä*. Toistenkin jäsenten olisi luettava asianomaista kirjallisuutta ainakin sen verran, että voivat osallistua keskusteluun. Opintokokouksia voidaan pitää harvemmin kuin kerhotyössä yleensä on tapana, esim. vain joka toi-nen viikko. Jos kerhosa on esim. kynmenkunta työvelvol-lisuuteen osallistuvaa jäsentä, niin ei yhdelle tule kuin pari alustusta vuodessa. Työn helpottamiseksi voidaan alustustehtävät jakaa jo työkauden alussa, joten alusta-jalle jää runsaasti valmistusaikaa. Jos pohdittavasta ai-neesta ei ole saatavana riittävästi sopivaa kirjallisuutta, mutta kerhon jäsenissä tai lähettyvillä kerhon ulkopuolella on henkilöitä, jotka tuntevat kysymyksessä olevaa asiaa ja jotka ovat halukkaita kerhon kokouksissa pitämään siitä alusesitelmää, pyydetään alustuksia heiltä.

Selostettu kerhotyyppi ja siihen sisältyvä opintomene-telmä on vaativa. Kerho onkin tarkoitettu varttuneemman väestön keskuuteen. Iäkkäämmät työläiset eivät välitä läksy- ja kurssimaisesta kirjojen lukemisesta, mutta kes-kustelusta he pitävät. Ja he ovat tottuneetkin sekä alus-

tusten esittämiseen että puheenvuorojen käyttämiseen. TSL:ltä saadaan myös tälle menetelmälle rakentuvia opintosuunnitelmia.

Tällaisen kerhon sivuaineeksi voidaan hyvin ottaa puhetaidon opiskelu. Kun on kuultu opintokokouksen ohjelmassa oleva alustus ja päätetty sen aiheuttama keskustelu, luetaan hetkinen puhetaitoa käsittelevää kirjaa ja keskustellaan luetun johdosta sekä arvostellaan aikaisemmin esitetty alustus puhetaidolliselta kannalta.

Työväen yhdistystoiminnassa ilmenee myös tarvetta järjestää yleisiä keskusteluiltoja, joihin osallistuisivat myös ne, jotka eivät varsinaiseen kerhotyöhön ryhdy. Keskustelukerhon yhteydessä voitaneen tämäkin tarve tyydyttää. Se voi tapahtua joko niin, että kerhon jäsenet suorittavat alustustehtävät, mutta yhdistyksen kaikkien jäsenen sallitaan olla saapuvilla opintokokouksissa ja ottaa osaa keskusteluun, tai sitten niin, että kerho silloin tällöin järjestää yleisiä keskusteluiltoja, joissa etupäässä kerholaiset esittävät huolella valmistettuja alustuksiaan, jotka voivat hyvin käsitellä myös samoja kysymyksiä, joita kerhossa on jo aikaisemmin pohdittu.

Kurssikerho. Aikaisemmin on tätä kerhotyyppiä nimitetty koulukerhoksi siitä syystä, että sen opiskelumenetelmä jonkunverran muistuttaa kouluopiskelua. Myös käytetään nimitystä "*koulumainen opintokerho*". Kun kerhotyö kuitenkin on huomattavasti toisenluontoista kuin säännöllinen koulutyö, olemme ottaneet käytäntöön uuden nimen: *kurssikerho*. Kerhotyö perustuu tässä tyyppissä *opastuksen* (koulutyötä vapaamman opetuksen) oppimismälineenä käyttämiseen.

Kurssikerholle, joka parhaiten soveltuu käytännöllisten aineiden opiskelussa käytettäväksi, on luonteenomaista, että *opinto-ohjaajana on opastamiseen pystyvä henkilö*, joka hoitaa varsinaista neuvontaa. Ohjaajaksi olisi hyvä saada esim. kansakoulunopettaja, joka on selvillä yleisistä opetusopillisista periaatteista, mutta samalla kykenevä vapautumaan kouluopetustyylistä. Työväenkerhojen on

kuitenkin useimmissa tapauksissa tyydyttävä itseoppineeseen ohjaajaan, toveriopastajaan, joka ennestäänkin ainetta vähän paremmin hallitsee ja toisille kerhon jäsenille esimerkillisellä ahkeruudella taitoaan kotityöllä parantaa. Ohjaajan on myös kokemustietä jatkuvasti kehitettävä opastamisen taitoaan.

Tässä kerhomuodossa on siis ohjaaja ikäänkuin opettajana, joka määrää tehtävät ja kotiläksyt sekä opastaa. Ohjaajan johdolla tapahtuva harjoittelu, suoritettujen tehtävien tarkastaminen ja kuulustelu ovat tärkeimmät opiskelumuodot. On vaikeata antaa ohjeita siitä, miten tämän opastamisen (opettamisen) tulisi tapahtua. Koulumaista ja kaavamaista menetelmää on kuitenkin koetettava välttää. Ei ole tyydyttävä yksistään siihen, että ohjaaja opettajamaisesti neuvoa. Kerholaiset on saatava myös omatoimiseen ja yhteiseen työskentelyyn. Siksi on käytettävä vaihtelevasti eri opiskelutapoja sekä kaikkien opiskelutapojen yhteydessä runsaasti keskustelua. Mustaa taulua on käytettävä ahkerasti ja on kaikkia opiskelijoita totutettava sitä käyttämään.

Vaikka tämä kerhotyyppi lähinnä soveltuukin käytännöllisten aineiden opiskelussa käytettäväksi, on sen opiskelumenetelmää käytetty myös eräissä tietopuolisia aineita opiskelevissa kerhoissa. Tällöin määrää ohjaaja (opettaja) jokaista opintokokousta varten peruskirjasta läksyn, jonka jokainen jäsen kotonaan huolellisesti lukee. Opintokokouksessa ohjaaja kyselee osapuilleen samoin kuin koulussa ja kerhon jäsenet vastailevat parhaansa mukaan. Opiskelu saadaan eloisammaksi lisäohjelman avulla.

Kirjeopistokerho. Maaseudulla on usein vaikea perustaa kirjassikerhoa, koska siellä ei suinkaan aina ole tilaisuutta saada tehtävänsä pystyvää ohjaajaa. Tämä puute on ainakin suurelta osalta korvattuna n.s. *kirjeopistokerhossa*. Kirjeopisto esiintyy siinä ikäänkuin opettajana: se neuvoa kirjat, järjestää opiskelun kulun, osoittaa opiskeltavat pääasiat, panee opiskelijat ajattelemaan

lukemaansa ja saa heidät kertaamaan, mikä kaikelle vakavalle opiskelulle on välttämätöntä.

TSL:n kirjeopistokerhot toimivat seuraavasti. Opinto-kerho tilaa säännöllisesti vain yhden opetuskirjeet. Opetuskirjeessä mää.ätyjä tehtäviä annetaan läksyksi kerhon jäsenille seuraavaan kokoukseen niin paljon kuin katsotaan opintokokousten väliajalla voitavan suorittaa. Kerhon kokouksessa opinto-ohjaaja lukee tai kirjoittaa näkyviin opetuskirjeessä olevat kysymykset, yhden kerrallaan ja jokainen kirjoittaa vastaukset vihkoonsa. Voidaan menetellä niinkin, että joukko kysymyksiä on annettu jo edellisessä kokouksessa kotona vastattavaksi. Kun vastaukset on kirjoitettu, lukevat kerhon jäsenet vuorotellen ne ääneen, yhden vastauksen kukin. Jos jollakin on virheitä, korjaa hän ne samalla. Jos ilmenee erimielisyyttä, keskustellaan siitä. Kerhon opinto-ohjaaja tai kirjuri kirjoittaa hyväksytyt vastaukset paperille, ja kun kaikkiin yhden opetuskirjeen kysymyksiin on näin yhteisesti vastattu ja annetut tehtävät suoritettu, lähetetään nämä kirjeopistoon korjattaviksi. Kun vastaus on palannut korjattuna kirjeopistosta, mainitaan kokouksessa korjaukset ja jokainen jäsen merkitsee ne vihkoonsa. Usein on edullista hankkia opetuskirjeet kaikille, vaikka kirjeopistoon lähetetäänkin vain yksi yhteinen vastaus korjattavaksi.

Kirjeopistokerhomuotoa on käytetty etupäässä käytännöllisissä aineissa. Viimeaikoina on TSL pyrkinyt kehittämään kirjeopistoaan niin, että sitä voitaisiin käyttää myös tietopuolisissa aineissa. Tällöin on jokaisen kerholaisen hankittava peruskirja. Hyvä olisi saada myös jokaiselle opetuskirjeet. Opetuskirjeissä annettujen tehtävien lisäksi voidaan kokousohjelmaan ottaa ainetta käsitteleviä keskustelukysymyksiä.

Luku- ja selostuskerho. Tässä yhdistetyssä muodossa on tyypin nimitys meillä uusi. Ruotsin ABF (=TSL) käyttää vastaavaa nimitystä. Oikeastaan esiintyy tässä kaksi kerhotyyppiä: lukukerho ja selostuskerho.

Lukukerhossa, jos otamme sen yksinkertaisena ja puhtaana, menetellään seuraavasti. Kerho hankkii vähintään yhden, mutta mieluummin useamman kappaleen jotakin teosta, ja joka kokouksessa *lukee* joku edellisessä kokouksessa määrätty jäsen ääneen kirjasta sovitun osan, esim. yhden luvun. On ehdottomasti vaadittava, että ääneen lukija harjoittelee hyvin kotona, jotta lukeminen käy sujuvasti ja jotta hän itse jo edeltäpäin tuntee luettavan osan sisällyksen ja tarvittaessa voi selittää sitä muille. Lukemisen jälkeen on *keskusteltava* asiasta.

• Selostuskerhosta käytettiin aikaisemmassa kerhooppaassa nimitystä *ainekerho*. Selostuskerhoa vastaa tavallaan myös *kirjallisuuskerho* (=kaunokirjallisuuskerho). Paitsi peruskirjaa, jota olisi hankittava jokaiselle jäsenelle kappale, tilataan riittävästi opiskeltavaa ainetta koskevia eri tekijän kirjoittamia teoksia, jotka sitäpaitsi on valittava siten, että ne valaisevat asiaa eri puolilta. Ääneenlukemisen (kts. lukukerhoa) asemasta tai mieluummin sen lisäksi on yksi tai useampi *selostus* läksystä ja lähdekirjallisuuden läksyä vastaavista kohdista sekä runsaasti keskustelua. Kuulusteluakin voidaan käyttää.

Kun ei puhdasta lukukerhoa monestikaan tapaa ja kun toisaalta ääneenlukeminen on vain eräs opiskelumuoto, jota käytetään muissakin tyypeissä, niin katsomme olevan syytä nimitykseen nähden *yhdistää lukukerhon ja selostuskerhon yhdeksi tyyppiä*. Luku- ja selostuskerhossa tulevat opintokerhon luonteenomaisimmat piirteet kaikkein selvimmin esiin ja useimmat kerhot toimivat tämän tyyppisinä (kts. kaunokirjallisuuden ja tietopuolisten aineiden opiskelu). Siksi onkin sille tahdottu antaa myös nimi "varsinainen opintokerho". Tämä nimi on kuitenkin liian yleisnimen luontoinen ja se saattaa muut kerhotyypit aiheetta toiseen asteeseen. Tässä tyyppissä esiintyvistä erilaisista ja eriasteisista opiskelutavoista puhumme lähemmin eri aineiden opiskelua koskevissa luvuissa.

Luentokerho. Se muodostuu siten, että kerhoa ohjaa opiskeltavasta aineesta perillä oleva *asiantuntija*, joka

kussakin opintokokouksessa *pitää luennon aineesta*. Luennon johdosta *keskustellaan*. Lisäksi luetaan eri menetelmiä käyttäen alan kirjallisuutta. Kerhon jäsenet voivat suorittaa alustustehtäviä ja laatia esim. tutkielmanluontoisia kirjoitelmia. Tämä yleensä tavallista suurempia kustannuksia vaativa kerhotyyppi muistuttaa toisaalta keskustelu- ja toisaalta luku- ja selostuskerhoa.

Yliopistokerho. V. 1929 alkoi Helsingin Yliopisto harjoittaa kansansivistystoimintaa. Tätä toimintaa johtaa yliopiston kansansivistystoimikunta, johon m.m. TSL on saanut valita edustajansa. Mainittuun yliopiston laajenuksen ohjelmaan kuuluu m.m. yliopistokerhot. Ne ovat luentokerhoja, joissa luennoitsijana toimii yliopiston kansansivistystoimikunnan hankkima ja palkkaama yliopiston opettaja.

Muita kerhonimityksiä. Olemme esittäneet vain opintokerhojen *perustyyppit*. Ulkopuolella tämän jaon on useita opintomenetelmiä, jotka tavallaan muodostavat oman tyyppinsä ja joita käyttäville kerhoille onkin jo vakiintunut erikoisnimi. Kaunokirjallisuuden opiskelussa käytetään (noudatamme nyt perustyyppijakoa) lähinnä luku- ja selostuskerhomenetelmää. Aineen opintomenetelmät eroavat kuitenkin tietopuolisten aineiden opiskelussa käytetyistä, joten *kaunokirjallinen opintokerho* eli *kirjallisuuskerho* muodostaa tavallaan oman tyyppinsä. Lau-
suntaa ja esitystaitoa opiskeltaessa käytetään lähinnä kurssikerhon menetelmää, mutta muodostuu aineen perusteellinen opiskelu (etenkin, jos siihen yhdistetään tutustuminen juhlakulttuurikysymyksiin yleensä) omalaatuiseksi, joten voimme puhua *esitystaidon kerhosta*. Kerhoja, joiden jäsenet ovat 12—16 vuotiaita kutsutaan jo vakiintuneesti *varhaisnuorten kerhoiksi*.

7. Varhaisnuorten kerhot.

Varhaisnuoriin lasketaan kuuluvan 12—16 vuosien ikäiset. Ottaen huomioon tälle ikäkaudelle ominaisen vastaanottavaisuuden ja herkkyyden, on työväenliikkeenkin kannalta tärkeätä puuttua myös tämän ikäryhmän kasvatukseen. Varhaisnuorten yleisestä työväenhenkisestä kasvatustyöstä huolehtii Sos.-dem. Raittiusliitto varhaisnuorten raittiusosastotoiminnan avulla. Opinnollista kasvatustyötä varten on näiden osastojen yhteyteen perustettava varhaisnuorten kerhoja, jotka samalla kuuluvat TSL:nkin toimintapiiriin. Niiden siis tulee ilmoittautua myös TSL:lle.

Alotteen varhaisnuorten kerhon perustamisesta tekee mainitun osaston toimikunta. Se valitsee myös opinto-ohjaajan. Muut toimihenkilöt voi kerho itse valita. Valittu ohjaaja ilmoittaa sopivalla tavalla varhaisnuorille kerhon perustamisalotteesta ja perustavasta kokouksesta. Kerho perustetaan muuten samalla tavalla kuin aikuistenkin kerho. Tarkempia ohjeita antavat Sos.-dem. Raittiusliitto ja TSL.

TSL:n toimintapiiriin kuuluvat varhaisnuorten kerhot voidaan jakaa kahteen toimintamuotoryhmään: *yleiseen kerhoon ja lukukerhoon.*

Yleinen kerho. Kerho pidetään osaston mahdollisen tyttö- ja poikajaoston yhteisenä. Sen tarkoituksena on tarjota varhaisnuorille mahdollisuus samanlaatuiseen sivistävään seurusteluun ja opinnolliseen harjoitteluun kuin nuoriso-osastojen viikkokokoukset osanottajilleen tarjoavat. Se toimii siis samoin kuin seurustelukerho ja etenkin niinkuin lehtori Olssonin suosittelema menetelmä edellyttää. Kun tavallaan mallina pidettävien nuoriso-osastojen viikkokokousten järjestely- ja toimintamuodot ovat yleisesti tunnettuja, riittänee kun luettelomaisesti viittaamme kerhossa esiintyviin toimintamuotoihin. Opintokokousten puheenjohtaja ja sihteeri vaihtuvat aivan sa-

moin kuin muissakin kerhoissa. Seuraavan kokouksen ohjelma järjestetään edellisessä kokouksessa, ellei siitä huolehdi kokous kokoukselta uudelleen valittava ohjelματοimikunta. Ohjelma voi sisältää esim. yhteislaulua useamman kerran, tervehdyspuheen (esittää joku kerholainen), kerholaisten esittämiä runoja, kertomuksia, murrejuttuja, satuja j.n.e. Ohjelmassa voi myös olla korkeintaan 15 minuuttia kestävä esitelmä, puhe tai keskustelukysymyksen alustus, esittäjänä joku kerholainen, opinto-ohjaaja tai tilapäisesti joku sivullinen. Opintokokouksiin voidaan myös toimittaa seuralehtiä. Samoin voi edellisessä kokouksessa valittu kerholainen esittää pakinapöytäkirjan. Joskus voidaan järjestää henkisiä kilpailuja. Opintokokouksissa voidaan myös lukea säännöllisesti jotain kaunokirjallista tai helppotajuista tieteellistä teosta. Ohjelmansuorituksen väliin voidaan sovittaa yhteistä leikkiä noin $\frac{1}{2}$ —1 tunnin ajan.

Lukukerho. Se eroaa edellisestä siinä, että opiskelutoiminta on kiinteämpää ja keskittyy jonkun määrätyn aineen ympärille. Aineena voi olla esim. lausunta, kaunokirjallisuus tai jokin tietopuolinen aine. Varhaisnuorten lukukerhoihin nähden lienee syytä ottaa käytäntöön n. s. yhteisen opiskeluaineen järjestelmä. Tämä siksi, että nämä kerhot vaativat aivan omaa erikoista neuvontaa. Tällä tavoin voidaan kerhojen opiskelutyötä keskuksista paremmin ohjata m.m. siten, että "Raittiissa Kansassa" ja "Työläisopiskelijassa" julkaistaan pitkin vuotta asianomaisia neuvoja.

Nämä kerhot käyttävät yleensä yksinkertaista lukukerhon menetelmää. Kerho hankkii 2—4 kpl. luettavia kirjoja. Joka kokouksessa lukevat edellisessä kokouksessa määrättyt jäsenet ääneen kirjasta, kukin sovitun osan. On vaadittava, että lukijat harjoittelevat kotonaan, jotta lukeminen käy sujuvasti ja jotta he itse jo edeltäpäin tuntevat luettavan osan sisällön ja tarvittaessa voivat omin sanoinkin selittää sitä. Lukemisen jälkeen on keskusteltava asiasta. Tässä on perusmenetelmä. Vähitellen voi-

daan totuttautua siihen, että kerholaiset selostavat läksyn ja vain lähdekirjoja luetaan ääneen. Kuulustelumuotoakin voidaan osittain käyttää. Opintokokouksiin on myös otettava aika runsaasti muuta ohjelmaa ja leikkiä. Varhaisnuorten kerhotyö on saatava viihtyisäksi ja iloiseksi, vapaaksi kaikesta kaavamaisuudesta. Kun kunakin vuonna suositelluissa opintosuunnitelmissa annetaan lähempiä opiskeluohjeita, emme selosta tämän enempää näitten kerhojen työmenetelmiä.

Varhaisnuorten ohjaajien opintokerho. Kun jatkuva ohjaajakasvatus on lasten- ja varhaisnuoriso-osastojen toiminnalle (niin yleiselle- kuin kerhotoiminnalle) välttämätön, olisi toivottavaa, että näihin osastoihin perustettaisiin myös erikoinen ohjaajien opintokerho. Jäsenrungon tälle kerholle muodostaisivat osaston ohjaajat ja toimikuntien jäsenet. Lisää jäseniä koetettaisiin hankkia sekä lasten vanhemmista että ohjaajiksi sopivista henkilöistä. Kts. myös: Opinto-ohjaajan valmistautumisesta tehtäviinsä.

8. Opintokerhon perustaminen.

Ennakkovalmistelu. Useasti otetaan kerhon perustamiskysymys melkein valmistamattomana esille järjestön kokouksessa ja tällöin monesti sillä seurauksella, että asiasta lausutaan mielipiteitä puoleen ja toiseen ja mahdollisesti äänestetäänkin. Näin voidaan tartuttaa jo alussa vahingollista epäuskoa opiskelunhaluisiin. Jos aloite kerhon perustamiseksi tehdään järjestön taholta, on parasta menetellä niin, että johtokunta ensin käsittelee asian ja valitsee jonkun asiaan innostuneen henkilön kerhon perustamisesta huolehtimaan. Asiaan innostunut henkilö voi myös ilman järjestön erikoista valtuutta tämän tehtävän itselleen ottaa; ja niin onkin meneteltävä itsenäisiä opinto-

kerhoja perustettaessa. Jos tämä henkilö tarvitsee ohjeita ja pyytää niitä TSL:lta, lähetetään hänelle liiton toimistosta tämä opaskirjanen ja kerhopaperit sekä, jos sitä erikokoisesti pyydetään, joku TSL:n opintokirjoista. Kun nämä paperit ovat saapuneet ja kerhotyön opas on luettu, on alkuunpanijan keskusteltava lähimpään toveripiiriin kuuluvien sellaisten henkilöiden kanssa, joita hän toivoo ja uskoo saavansa opintokerhotyöhön mukaan ja kerättävä näin 5—15 opintokerhon jäsentä ennen kerhon virallista perustamista. Näiden henkilöiden kanssa on myös ennakolta vähän keskusteltava opiskeluainesta ja keitä ajatellaan kerhon toimihenkilöiksi.

Perustavaan kokoukseen kutsutaan näiden henkilöiden lisäksi muitakin ja perustaminen tapahtuu innostuksen ja toivon merkeissä. Ennakkovalmisteluun on kiinnitettävä huomiota myös siloin, kun TSL:n järjestäjä saapuu kerhon perustamistarkoituksessa paikkakunnalle.

Perustava kokous. Kun kerhon perustamishankkeesta on kyllin tehokkaasti ensin ilmoitettu ja kaikki ennakkovalmistelut suoritettu, pidetään perustava kokous. Etukäteen olisi myös sovittava, keitä valitaan perustavan kokouksen virkailijoiksi. Kokouksen avaa jokin koollekutsujista lyhyellä puheella. Sen jälkeen valitaan kokoukselle virkailijat, puheenjohtaja, sihteeri ja kaksi pöytäkirjan tarkastajaa. Tämän jälkeen voidaan esittää lyhyt selostus opintokerhotyön tarkoituksista ja työskentelytavoista, jonka loputtua ehdotetaan paikkakunnalle perustettavaksi opintokerho. Ehdotuksessa olisi samalla mainittava minkä perusjärjestön alaiseksi vaiko itsenäiseksi kerhoa on ajateltu. Nyt voidaan toimittaa jäsenten koe-irjoitus käyttämällä n. s. *merkintälistoja*. Jos kerhoon ilmoittautuu vähintään 5 jäsentä, käsitellään kokouksessa seuraavat asiat:

1) Päätetään perustaa opintokerho. Samalla päätetään, minkä järjestön alaiseksi tai itsenäiseksikö se perustetaan.

2) Hyväksytään kerholle nimi. (Nimeksi sopii esim.

Jokelan Ty:n opintokerho tahi Mahlun Pohjoisperän opintokerho.)

3) Hyväksytään kerholle säännöt. TSL:n suosittelemat mallisäännöt käydään läpi pykälittäin ja tehdään 1 ja 5 §:ään (itsenäisten kerhojen säännöissä §§:iin 1, 4, 6, 15 ja 17) tarpeelliset täydennykset.

4) Valitaan kerholle puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja tilintarkastajat.

5) Päätetään opiskeluaineesta.

6) Valitaan opinto-ohjaaja.

7) Päätetään sisäänkirjoitus- ja jäsenmaksuista.

8) Lausutaan toimikunnalle toivomuksia säännöllisesti pidettävien opintokokousten ajasta ja paikasta sekä keskustellaan evästävästi varojen hankkimisesta ja kirjojen ostamisesta.

9) Päätetään ilmoittaa kerho TSL:lle.

10) Jos perustava kokous on myöhään keväällä, päätetään jo nyt valtionavun hakemisesta.

11) Päätetään ensimmäisen opintokokouksen ajasta ja paikasta.

12) Keskustellaan lisäjäsenten kerhoon hankkimisesta.

Ensimmäinen opintokokous. Heti perustavan kokouksen jälkeen on *toimikunnan pidettävä kokous*, jossa suunnitellaan alkavan opintotyön järjestämistä. On sovitava työväenyhdistyksen johtokunnan kanssa, jolle kerhon perustamisesta on ilmoitettava, milloin ja millä ehdoilla kerho voi saada huoneen opintokokouksiaan varten. On tehtävä suunnitelmia varojen hankkimiseksi. Opintoaineesta mahdollisesti saatavana olevaa opintosuunnitelmaa apuna käyttäen laaditaan yksityiskohtainen suunnitelma kirjojen hankkimisesta ja tehdään työsuunnitelma alkanutta opintokautta varten. Näistä kaikista asioista laaditut ehdotukset jätetään *ensimmäisen opintokokouksen* hyväksyttäväksi. Ensimmäiseen opintokokoukseen on toimikunnan varattava myös jotain ohjelmaa; jos kirjoja ja välineitä ehditään hankkia, järjestetään vähän aineen opiskeluakin, esim. luetaan ja selostetaan opintosuunni-

telmaa ja annetaan tehtäviä ja kotiläksyjä. Siinäkin tapauksessa, että kerho on perustettu useampiryhmäiseksi, pidetään tämä ensimmäinen opintokokous yhteisenä.

Ilmoittautuminen Työväen Sivistysliittoon. Heti ensimmäisen opintokokouksen jälkeen täyttää valittu opinto-ohjaaja 2 kpl. ilmoituslomakkeita ja lähettää toisen niistä ja jäljennöksen merkintälistasta TSL:n toimistoon. Toinen kappale kutakin on säilytettävä kerhon arkistossa. Jos kerho on perustettu useampiryhmäisenä, laaditaan *kustakin ryhmästä erikseen* tämä ilmoitus. Saatuaan tiedoituksen kerhon perustamisesta TSL ilmoittaa kerholle sen rekisterinumeron ja *on kerhon myöhemmässä kirjeenvaihdossaan liiton kanssa aina mainittava numeronsa.*

9. Opintoaineen valinta.

Vapaa ainevalinta. TSL:n ohjaamassa kerhotyössä on asetettu n.s. *vapaan ainevalinnan* kannalle; samoin on Ruotsin ABF (=TSL) tehnyt. Liitto ei suosittele kunkin vuoden n.s. *yhteistä opiskeluainetta*, jota järjestelmää Valistusjärjestöjen Opintotoimikunta käyttää *). Vapaan ainevalinnan järjestelmä soveltuu mielestämme paremmin työväen kerhoille. Kun TSL ei millään tavoin esiinny tässä

*) Valistusjärjestöjen Opintotoimikunta valitsee kullekin vuodelle yhteisen opiskeluaineen. Tästä aineesta teetetään opinto-kerhoille peruskirja. Kerhoilla on luonnollisesti vapaus opiskella muitakin aineita. Useammat kerhot kuitenkin valitsevat yhteisen opiskeluaineen. Järjestelmän merkittävimmät edut ovat mielestämme seuraavat: 1) oppikirja voidaan valmistaa erityisesti silmällä pitäen opintokerhojen tarpeita; 2) opintokerhotyötä ohjaavan keskusjärjestön neuvontatyö helpottuu suuresti sen vuoksi, ettei voimia tarvitse hajoittaa monen erilaisen aineen ja opintomenetelmän neuvontaan, ja 3) alkava opintokerho ei joudu heti omintakeisesti tekemään vaikeasti suoritettavaa ainevalintaa.

määrääjänä, jää muillekin työväen keskusjärjestöille mahdollisuus, m.m. opintoaineita suosittelemalla, puuttua perusjärjestöjensä kerhojen ohjaukseen. Toiset keskusjärjestöistä ovatkin näin menetelleet. Tätä järjestelmää käyttäen on myös helpompi saada aikaan kiinteämpi yhteys ja vuorovaikutus opiskelutyön ja yhteiskunnallisen ja muun käytännöllisen elämän välillä. Jokainen kerho ja kerholainen joutuu harkitsemaan, mitä tietoja ja taitoja hän ja hänen toveripiirinsä lähinnä tarvitsee ja mitä siis olisi edullisinta ryhtyä opiskelemaan. Eri paikkakunnilla, eri perusjärjestöjen jäsenillä, eri ikäryhmillä ja harrastuspiireillä ovat sivistys- ja tietöelämän tarpeet enemmän tai vähemmän erilaisia. Jättämällä ainevalinta vapaaksi, lähinnä kerhojen itsensä suoritettavaksi, mutta silti esittelemällä eri mahdollisuuksia ja opintomenetelmiä, voidaan hyvin ottaa huomioon näitä erilaisia tarpeita ja näkökohtia. Valmistamalla eri asteisia opintosuunnitelmia ja muita ehdotelmia voitaneen vapaan ainevalinnan avulla myös menestyksellisesti kehittää useampia vuosia toimineiden kerhojen opintotyötä vuosi vuodelta opintomenetelmääkin nähden vaativammalle asteelle ja opinnollisesti tuloksellisemmaksi.

Ainevalinta alkavissa kerhoissa. Alkavan opinto-kerhon työn jatkuva menestyminen perustuu sangen suuresti opintoaineen valintaan ja sopivan opintomenetelmän löytämiseen.

Ensiksi on harkittava, onko tarkoituksena heti alussa ryhtyä vakavaan, kiinteästi johonkin aineeseen keskittävään opiskeluun, vaiko lähinnä tyydyttää nuorison toimintahalua ja seurustelutarvetta. Näin on ainevalinnan kanssa rinnan ratkaistava myös kysymys, tahdotaanko opintotyö alkaa käyttämällä yleisohjelmaisen kerhon menetelmää. Jos tämä kerhotyyppi valitaan, on ainekin valittava sen mukaisesti. Tällöin soveltuu aineeksi parhaiten kaunokirjallisuus, alkeiskurssi järjestötehtävissä tai jokin helppo tietopuolinen aine. Sivuaineena voidaan opiskella lausuntaa ja esitystaitoa.

Varttuneemman väen keskuuteen perustetulle alkavalekin kerholle soveltuu keskustelukerhomuoto ja sille aineeksi esim. kunnalliset, yhteiskunnalliset ja sosialistiset kysymykset.

Alkavakin opintokerho voi toimintansa keskittää jonkun määrätyn aineen kiinteämpään opiskeluun ja käyttää kurssikerhon tahi luku- ja selostuskerhon menetelmää. Ensimmäisen työkauden aine ei kuitenkaan saisi olla *vaa-tiva*. Parasta on aloittaa opinnot kaunokirjalisuuden tutkimisella tai käytännöllisillä aineilla. Tietopuolisista aineista on valittava jokin helppo aine, esim. historiallinen, jota voidaan opiskella käyttämällä halpaa ja sivumäärältään pientä peruskirjaa. Tärkeätä on myös kiinnittää huomiota siihen, että aine mikäli mahdollista tyydyttää kaikkia tai ainakin useimpia opiskelijoita ja liittyy heidän jokapäiväisiin harrastuksiinsa. Näin olisi ensikädessä suositeltava esim. työväenyhdistysten kerhoille yhdistyskirjanpitoa, järjestötehtäviä, sosialismia ja kunnallisoppia; ammattiosastojen kerhoille järjestötehtäviä ja ammattiyhdistysliikettä; työläisnuoriso-osastojen kerhoille sosialismin historiaa ja proletaarikirjallisuutta; v. ja u. seurojen kerhoille urheilun historiaa ja naisosastojen kerhoille kotitalousoppia ja kaunokirjallisuutta.

Kerhot näyttävät mielellään valitsevan lausunnan opiskeluaineeksi. Sivuaineeksi se soveltuu usealle kerholle. Aineen vakava opiskelu vaatii kuitenkin kerhon kaikkien jäsenten täyden harrastuksen. Ja kun kerhon jokaisen jäsenen tulisi saada jokaisessa opintokokouksessa esittää valmistamansa harjoitustehtävä, niin sen jäsenluku ei juuri saisi nousta yli 10. On siis tarkoin toisistaan erotettava lausunnan opiskelu *sivuaineena* ja *pääaineena*.

Kun alkavalta kerholta puuttuu tottumusta ja kokemuksia, on parasta valita aine, josta on saatavana helppo opintosuunnitelma. Ennen aineen lopullista valintaa onkin kerhon perustajan tutustuttava niihin opintosuunnitelmiin, joita TSL alkaville kerhoille suosittelee. Yleensä on alussa myös *tyydyttävä yhteen opiskeluryhmään*.

Uuden opintoaineen valinta. Ennen uuden aineen valintaa olisi ainakin opinto-ohjaajan, mutta myös muiden kerholaisten tutustuttava eri opintosuunnitelmiin. Siksi täytyisikin kerhon kirjastossa olla *kaikki TSL:n toimittamat opintokirjat* mieluummin yhteen sidottuna. Samoin on hankittava viimeisen opintokirjan jälkeen erillisinä ilmestyneet uudet suunnitelmat ja vanhojen suunnitelmien uusinnot, sekä myös tiedot siitä, missä aineissa TSL:llä on kirjeellinen kurssi. Jo ennen vuosikokousta on toveripiirissä keskusteltava seuraavan työkauden opintoaineesta. Jos kerholaisia jokin opintosuunnitelma miellyttää, on vielä otettava selvää, onko aineen opiskelussa käytettäväksi suositeltavia kirjoja saatavana tahi onko jotain uusia, vieläkin soveltuvampia ilmestynyt. Vasta kaiken tämän jälkeen voidaan ryhtyä uuden opintoaineen valintaan ja on tässä valinnassa otettava huomioon aikaisemmista opinnoista saadut kokemukset.

On jatkuvasti pidettävä silmällä, että opiskeluaine mikäli mahdollista liittyy opiskelijoiden harrastuksiin ja hyödyttää työväenliikettä. Kuitenkaan ei saa liikaa rajoittaa työläisille hyödyllisten ja työväenliikkeen nousua tukevien tiedonalojen ja harrastusten piiriä. Ihmiselle itselleen ja sen kautta koko yhteiskunnalle on hyötyä myös siitä, että opiskelun avulla hankitaan tietoja inhimillisen elämän, luonnon ja yhteiskunnan kehitykseen vaikuttavista seikoista silloinkin, kun ne eivät välittömästi liity asianomaisen lähimpiin pyrkimyksiin ja toimintaan. Ainetta valittaessa ei kuitenkaan ole noudatettava yksinomaan kehittyneimpien kerholaisten makua. On varottava ottamasta ainetta, jota jokin yksilö innolla harrastaa, mutta jonka opiskelua, esim. aineen teoreettisen luonteen takia, eivät kaikki jaksa seurata. — Olisi myös hyvä, jos opintoaine valittaisiin pitäen silmällä, että se jollain tavoin liittyy edellisen työkauden aineeseen. Toisaalta voi kuitenkin kokenaan uusi aine tuoda tarpeellista vaihtelua opiskelutyöhön.

Jo ennen toimineiden kerhojen, vaikka niiden jäsenillä on tottumusta opiskeluun, on varottava perustamasta tarpeettoman monta opiskeluryhmää. Liian suuresti laajennettu toiminta voi lamaannuttaa hyvinkin aikaisemman innostuksen. Jos kerho on edellisenä työ kautena toiminut yleisohjelmaisena kerhona, ja sellaista toimintaa nuorison mukaanvetämisen kannalta edelleenkin puolletaan, voi olla paikallaan perustaa *kehittyneimpiä ja varttuneimpia varten toinen opiskeluryhmä*, joka kiinteämmin opiskelee jotain määrättyä ainetta.

10. Opiskelumuodot.

Opintoaineen käsittely muodostaa opintokokousten pääohjelman. Tämä käsittely voi tapahtua monia eri opiskelumuotoja käyttäen, ja sangen monesta seikasta riippuu, missä määrin ja miten niitä käytetään. Asian tähän puoleen kiinnitämme huomion eri aineryhmien opiskelua käsittelevissä luvuissa. Nyt vain tarkastelemme tärkeimpiä kerhojen käyttämiä opiskelumuotoja, kutakin erikseen.

Ääneen lukeminen. Kaikissa aineissa ja kerhotyypeissä jouduttaneen lukemaan ääneen. Ääneen lukeminen on yksinkertaisin opiskelumuoto. Jotta ääneen lukeminen opintokokouksissa suoritettaisiin sujuvasti ja selvästi, olisi kerholaisten harjoiteltava lukemista myös kotona. Kun on väsyttävää suunnella pitkälti yhden henkilön lukemista, on lukijaa usein vaihdeltava, mieluummin siten, että jokainen kerholainen joutuu lukemaan osansa joka kokouksessa. Lukijan olisi keskeytyksiä ja huomautuksia käyttäen kiinnitettävä kuulijain huomio luetun kappaleen tärkeimpiin kohtiin ja näin annettava aiheita keskustelulle. Jos ohjaaja tai kerholaiset haluavat tehdä luetun johdosta kysymyksiä, voidaan lukeminen myös pysähdyttää. Luetun johdosta on tietenkin keskusteltava.

Harjoittelu. Harjoittelutehtävien suorittaminen opintokokouksissa tempaa tavallisesti kaikki mukaan. Tämä johtuu siitä, että jokainen on työssä mukana ja myös helposti havaitsee edistytvänsä. Näitä tehtäviä on myös jätettävä kotona suoritettavaksi. Harjoittelua voidaan järjestää runsaimmin käytännöllisissä aineissa. Mutta myös monen tietopuolisen aineenkin opiskelussa voidaan käyttää hyväksi tätä erinomaista opiskelumuotoa. Esim. kunnallistiedon ja yhteiskuntaopin opiskelu voidaan tehdä hausemmaksi järjestämällä vaihteeksi harjoittelukokouksia (leikitään esim. valtuuston kokousta) ja laatimalla asiakirjoja sekä täyttämällä kaavakkeita. Opintokokouksissa joskus ilmenevää väsähtäneisyyttä voidaan usein lieventää myös sanelemalla jotain muistivihkoon merkittäväksi, jolloin tämä pieni askartelu palauttaa tarkkaavaisuuden asiaan.

Kuulustelu. Kuulustelumuotoa käytetään eniten käytännöllisissä aineissa. Läksyn kuulustelu voi kuitenkin olla paikallaan eräiden tietopuolistenkin aineiden (esim. historiallisten aineiden) opiskelussa ja siis opiskelumuotona myös luku- ja selostuskerhoissa.

Kuulustelu voidaan suorittaa monella tavalla. Yleensä on *koulumaista* kuulustelua vältettävä ja toimitettava se mieluiten *vapaammin*. Toisissa kerhoissa suorittaa kuulustelun aina ohjaaja. Mielestämme olisi kuitenkin, lähinnä sen merkittävän hyödyn takia, mitä kuulustelun toimittaminen ja siihen valmistautuminen tuottaa suorittajalleen, *kuulustelijaa vaihdettava*. Toverin, joka on saanut kuulustelun toimittaakseen, on huolellisesti valmistauduttava tehtäväänsä. Hänen on parasta kirjoittaa kysymykset valmiiksi paperille ja jos opintosuunnitelmassa on esitetty mallikysymyksiä, voi hän käyttää niitä apunaan. Erikseen on harkittava ja sovitettava, onko kuulusteltavien kerholaisten viitattava tai pyydettyä puheenvuoroa, kun haluavat vastata, vai voidaanko kuulustelu toimittaa vapaammin, esim. siten, että kuulustelija kysyy vuoroonsa kultakin, tai keltä haluaa, olematta edeltäkin selvillä haluaako ja

osaako toinen vastata vai ei. Kyselijä voi myös kirjoittaa kysymykset paperilapuille (yhden kuhunkin), jotka jaetaan sekoitettuna kyseltäville, joiden on ääneen vastattava siihen kysymykseen, joka on hänen kohdalleen sattunut.

Kuulustelu voidaan toimittaa vapaamuotoisemmin myös siten, että ohjaaja (tai se, jolle tehtävä on annettu) esittää (tai kirjoittaa taululle) jonkun kysymyksen, johon useammat kerholaiset yrittävät antaa vastauksen, joista vastauksista keskustellaan, kunnes löydetään kaikkia tai ainakin enemmistöä tyydyttävä vastaus, joka voidaan myös merkitä pöytäkirjaan. Opintosuunnitelmassa esitettyjä mallikysymyksiä ja keskusteluaiheita voidaan myös käyttää täten.

Joskus vaihteeksi voidaan kokeilla sellaisellakin hausalla tavalla, että kerholaiset tekevät kuulustelukysymyksiä toinen toisilleen. Kokouksen puheenjohtajan on tällöin tavallistakin valppaammin huolehdittava järjestyksen säilymisestä kokouksessa.

Vaikkei työväen kerhoissa käytetä n.s. *tutkintolukuja*, eikä anneta todistuksia, voi olla paikallaan esittää joskus, esim. kurssin päätyttyä, kerholaisille *kirjallisesti* vastattavaksi joitain kysymyksiä. Tämä edellyttää kuitenkin, että ohjaaja kykenee arvovaltaisesti korjaamaan annetut vastaukset. Jos kerho opiskelee kirjeenvaihdon avulla, vastaavat kerholaiset esitettyihin kysymyksiin useimmiten kirjallisesti, kukin vihkoonsa (kts. kirjeopistokerho).

Selostukset ja alustukset. Selostusmuotoa käytetään työväen kerhoissa useammin kuin kuulustelua. Opintokokouksen ohjelmassa olevista opiskeluaineen kohdista ja kysymyksistä (jotka edellisessä kokouksessa jätettiin läksyksi) esitetään mahdollisimman huolellisesti valmistettuja selostuksia ja alustuksia, joiden johdosta keskustellaan. Selostaja (tai alustaja) ei saisi tyytyä vain läksyn ja sitä vastaavien lähdekirjojen selostamiseen, vaan tulisi hänen esittää myös joitain kysymyksiä keskustelun aiheeksi. Nämä näin heitetyt kysymykset saisivat mie-

luimmin olla sellaisia, jotka perustuvat alustajan omaankin harkintaan ja hänen asiasta mahdollisesti saavuttamaansa kokemukseen. Selostaessa ollaan luonnollisestikin oikeutettuja pitämään esillä kirjoja ja myös lukemaan niistä tärkeimpiä kohtia. Selostukset ja alustukset on parasta ensin kirjoittaa ja esittää ne joko paperista lukien tai vapaammin. Tämä siksi, että kirjoittaminen pakottaa selostajan tutustumaan kysymykseen ja sitä valaisevaan kirjallisuuteen perusteellisemmin kuin yleensä muuten tapahtuu. Kirjoittaminen on myös omiaan selventämään selostajan omiakin käsityksiä asiasta ja lisäksi on siitä samalla sekin hyöty, että opitaan suomen kieltä kirjallisesti käyttämään. Viimeksi mainittu hyöty tulee vielä suuremmaksi, jos on mahdollisuuksia jättää kirjoitetut selostukset, joko ennakolta tai jälkeinpäin, jollekin kieltä paremmin taitavalle korjattavaksi kielellisessä suhteessa.

Kirjoitelmat. Ottaen huomioon sen suuren merkityksen mikä kirjoittamisella on opiskelun apukeinona (puhumattakaan kirjallisen harjoittelun tärkeydestä sinänsä), olisi kerholaisten laadittava kirjoitelmia opintoaineesta ja sen käsittelyssä esille tulleista kysymyksistä. Nämä kirjoitelmat voidaan sitten julkaista kerholehdessä tai lukea irrallisina opintokokouksissa. Onnistuneimmat ja arvokkaimmat niistä voivat tulla julkaistuksi sanomalehdissäkin.

Keskustelu. Lukemisen ohella on *keskustelu* kerho-opiskelun tärkein ja yleisin muoto. Sitä on siis mahdollisimman runsaasti viljeltävä, mutta ainoastaan edellytyksellä, että se on *asiallista* ja *opinnollista* eikä vain puhumista puhumisen vuoksi.

Vain sellaisista kysymyksistä, joista *tiedetään jotain*, voidaan asiallisesti keskustella. Ei siis yleensä riitä se, että vain kuunnellaan luettu kappale, esitetty selostus tai alustus, jonka johdosta sitten keskustellaan. Kerholaisten olisi myös *kotona valmistauduttava* keskusteluun: luettava opintosuunnitelmassa ja edellisessä kokouksessa annettujen viitteiden mukaisesti peruskirjaa ja muuta

alan kirjallisuutta sekä mietittävä esille tulevia asioita. Jos tällainen ennakkovalmistus huolella suoritetaan, muodostuu keskustelu myös opinnolliseksi tulokselliseksi.

Opintokokouksissa suoritettavan keskustelun on oltava mahdollisimman *toverillista*. Se ei saa muodostua *kinasteluksi*, jossa eri puhujat, tuomatta esille uusia näkökohtia ja asianhaaroja, vain väittävät samaa kuin he itse tai muut jo aikaisemmin ovat väittäneet. Ei kerhokeskusteluissa pidä tavoitella "*väittelyvoittoja*", vaan on niissä pyrittävä *selvittämään* asiaa, siis pääsemään *totuuden perille*. Keskustelun tulee siis olla ennen kaikkea *pohdintaa*.

Hyvin vaikeasti ratkaistava kysymys on, miten saadaan kaikki tai ainakin mahdollisimman useat kerholaiset osallistumaan keskusteluun. Kerhoissa on ehkä sellaisiakin henkilöitä, joilla on erinomainen *kuuntelemisen taito* (*sekin on arvokas ominaisuus*), mutta jotka eivät välitä osallistua keskusteluun. Useimmat syrjässä pysyvistä kerholaisista ehkä kuitenkin ovat keskusteluun tottumattomia (mahdollisesti myös huonommuustunteen vallassa). Jos nyt kehittyneemmät (vielä pahempi on, jos he ovat vain suulaampia) opiskelijat ovat aina äänessä, niin eivät hiljaisemmat toverit uskalla juuri koskaan lausua mielipiteitään. Kehittyneempien kerholaisten ja ohjaajan on siis harkitusti ja toverillisesti tuettava tottumattomampia tovereita. Kokemus on myös osoittanut, ettei keinotekoinen keskustelun ylläpitäminen kerhotyössä juuri auta.

Arvostelun suorittaminen. Esitystaidon opiskelussa, tapahtukoon se sitten erikois- tai yleisohjelmallisissa kerhoissa, on *arvostelun* suorittaminen keskeinen opiskelumuoto. Muita aineita opiskelevissa kerhoissa ei arvostelun käyttäminen ole niin tarpeellista, ja jos sitä käytetään, kohdistetaan se lähinnä opintokokouksen järjestötoiminnalliseen puoleen (puheenjohtajan, sihteerin ja kokouksen menon arvosteleamiseen) ja lisäohjelman suoritukseen.

Arvostelu on aina kohdistettava *asiaan* eikä koskaan henkilöön. Monessa tapauksessa johtuvat arvostelussa ilmenevät heikkoudet juuri tämän perussäännön unohtamisesta. Arvostelun kohteena voi olla joko esityksen *ulkonainen puoli* tai sen *sisältö* tahi *molemmat* (esim. lausutun runon esittäminen ja erikseen runon sisällön sopivaisuus). Jos arvostelu kohdistetaan esim. alustuksen sisältöön, on syytä tarkoin *eroittaa toisistaan esitetyn arvosteleminen* (esim. onko alustaja oikein ymmärtänyt ja käsitellyt esitetyn asian) ja *esitetyistä kysymyksistä keskusteleminen*. Kaikkien esiintyjien arvostelemista samoin perustein on myös pidettävä yleisesti noudatettavana periaatteena. Kuitenkaan ei olisi oikeudenmukaista arvostella useita kertoja esiintynyttä ja ehkä melkoisen kouluutuksen saanutta saman mittakaavan mukaan kuin aivan ensimmäisiä kertoja yrittävää. Arvostelu ei myöskään saa olla kokonaan *kielteistä*. Etupäässä ulkonaisiin, muodollisiin seikkoihin kiintyvässä esitettävien taitojen arvostelemisessa ovat luonnollisesti *kielteiset puolet* helpommin huomattavissa kuin *myönteiset*. Senvuoksi on aina erikoisesti muistettava *viimemainittujenkin ominaisuuksien olemassaolo*. Jotta esiintynyt kerholainen pääsisi selville tovereiden hänen esitykseensä kohdistaman arvioinnin oleellisimmasta sisällöstä, on arvostelun oltava mahdollisimman *havainnollista*. Opintokerhojen sisäisenä yhteistyömuotona edellyttää arvostelu mahdollisimman monen kerholaisen osallistumista siihen. Opinto-ohjaajan osalle lankeaa arvostelua suoritettaessa useita tärkeitä ja kieltämättä vaikeitakin tehtäviä, jotka eivät kuitenkaan saa estää häntä niihin kykynsä ja taitonsa mukaan ryhtymästä. Ohjaajan ei ole ainoastaan huolehdittava arvostelun käytännöllisestä järjestelystä, vaan myös estettävä riitaisuuksien syntyminen toimimalla eräänlaisena "tasaajana" ja "lauhduttajana". Tähän hän ehkä parhaiten pääsee muodostamalla kerholaisten lausunnoista sovittavan ja lieventävän sekä esityksen eri puolia suhteellisesti huomioonottavan yhteenvedon.

11. Opintosuunnitelmien käyttäminen.

Hyvin monesta seikasta riippuu, miten opiskelu kerhossa on järjestettävä. M.m. on otettava huomioon: 1) onko kerho vasta-alkava vai opiskelutottumusta omaava, 2) minkä järjestön tai järjestöryhmän jäsenistöä kerholaiset yksinomaan tai pääasiassa ovat, 3) minkä ikäisiä ja kuinka kehittyneitä ovat kerhon jäsenet ja 4) miten runsaasti kerholla on käytettävänä lähdekirjallisuutta ja varoja sen hankkimiseen. Lisäksi on huomattava, että nämä sekä monet muut huomioonotettavat seikat ovat erilaiset eri paikkakunnilla ja kerhoissa. On siis aivan luonnollista, että kirjoitetut opintosuunnitelmat (kts. TSL:n opintokirjoja) eivät monestikaan sovellu sellaisinaan kerhossa noudatettaviksi — mutta nehan ovatkin tarkoitettut vain olemaan apuna aineen opiskelun järjestämisessä.

Tavallisesti esitetään opintosuunnitelmassa jokin menetelmä, jonka mukaiseksi aineen kerho-opiskelu on ajateltu voitavan järjestää. On kuitenkin muistettava, ettei jonkun aineen opiskelussa aina tarvitse noudattaa (eikä ole aina paras noudattaa) sitä tapaa, jota opintosuunnitelman johdannossa suositellaan. Opinto-ohjaajan onkin siksi tunnettava useamman laatuksia työtapoja, ja opetettava niitä sovelluttamaan. Oppiakseen niitä tuntemaan olisi hänen tutkittava eri opintosuunnitelmia tältä kannalta (kts. Opinto-ohjaajan valmistumisesta tehtäviinsä) ja kokeiltava, kuitenkin riittävää varovaisuutta noudattaen, kunnes löydetään oloihin soveltuva järjestelmä. Kokeilemalla voidaan myös keksiä eri menetelmien välimuotoja taikka kokonaan tai osaksi uusiakin. — *Olkoon kysymyksessä mikä aine tahansa ja minkä opintosuunnitelman sovelluttaminen tahansa, niin on alussa lähdeittävä vaatimattomasta kerhomuodosta ja vähitellen pyrittävä tiiviimpään opiskeluun.* Opiskelutapoja on syytä myös vaihdella.

Jos kerholle käy ylivoimaiseksi hankkia käytettäväkseen kaikki opiskeltavaksi valitun aineen opintosuunnitelmassa mainitut teokset tai jos niiden kaikkien rinnan käyttäminen vaatii enemmän työtä ja aikaa kuin opiskeluun on sillä kertaa mahdollista uhrata, voidaan osa lähdekirjoista sivuuttaa ja keskittää opinnot vain peruskirjojen ja hankaluudesta käytettävissä olevien lähdekirjojen tutkimiseen. Useassa opintosuunnitelmassa on yhteen kokoukseen ajateltu oppimäärä jaoiteltu vielä pienempiin osiin, jotka tavallisesti ovat erotetut toisistaan kirjaimilla. Milloin kokouksen ohjelmaan kerhon mielestä on sisällytetty liian paljon käsiteltävää, lienee helppo jakaa kokous kahtia tai siirtää osa tehtävistä seuraavaan kokoukseen. Ja tarpeen tullen voidaan joitain tehtäviä jättää kokonaankin pois.

Eri opintoaineet vaativat vähän toisistaan eroavia työtapoja ja kerhotyyppejä. Nämä seikat on tavallisesti jo opintosuunnitelmissa otettu huomioon. Tältä kannalta voidaan opintoaineet jakaa lähinnä kolmeen ryhmään: 1) *käytännöllisiin aineisiin*, 2) *kaunokirjallisuuteen* ja 3) *tietopuolisiin aineisiin*. Lisäksi on aineita, joiden opiskelu vaatii jossain määrin erikoisia työtapoja ja joita siis on vähän vaikea sijoittaa tähän jakoon. Tällainen aine on m.m. *lausunta*.

Opintokirjoja, joihin opintosuunnitelmia on koottu, voidaan myös käyttää *tietolähdeviittausoppaina*. Kerholaisille voi monesti syntyä halu ottaa selvää sellaisista seikoista, jotka eivät suoranaisesti kuulu opiskeltavaan alaan, mutta valaisevat asiaa. Opintokirjojen käyttöön tottunut henkilö voi opintosuunnitelmista ja niiden kirjalueteloista saada selville ne kirjat, jopa kirjojen sivutkin, joista saadaan kulloinkin tarvittavia tietoja.

12. Käytännöllisten aineiden ja lausunnan opiskelu.

Käytännöllisten aineiden opiskelu. Käytännöllisillä opintoaineilla, kuten esim. järjestötehtävillä, kirjanpidolla, suomenkielellä, asioimiskirjoituksella, sanomalehtikirjeenvaihdon harjoittelulla ja laskennolla on tärkeä asema työväen opinnoissa. Näitä taitoja kaipaa työläinen toimiessaan työväenliikkeessä, yhteiskunnallisissa toimissa, jopa omassa ammatissaan ja jokapäiväisessä elämässäänkin. Ja monella työläisellä on esim. suomen kielen kirjallinen käyttö sangen heikko. Näiden aineiden, etenkin järjestötoiminnallisten taitojen opiskelulla, on vielä sekin etu, että työläisnuoret näin, joskin vain välillisesti, johdetaan toimimaan työväenliikkeessä ja yhteiskunnallisessa elämässä. Sivistystyömme ei luonnollisestikaan saa pysähtyä edellämäinittuihin muodollisiin taitoihin, mutta monestakin syystä voidaan opinnot kyllä aloittaa juuri käytännöllisistä aineista.

Käytännölliset opintoaineet soveltuvat erinomaisesti alkaville opintokerhoille. Näitä aineita opiskeltaessa on suoritettava paljon harjoitustehtäviä. Ne taas kiinnittävät opiskelijat kiinteään omatoimiseen opiskelutyöhön, joten herpaantumisen vaara on pienempi kuin esim. raskaan tietokirjallisuuden opiskelussa.

Työväen kerhotoiminnassa pyritään siihen, että jokaisella kerholla tai opiskeluryhmällä olisi vain yksi opintoaine, ja lisäohjelmanä (mikäli sitä kaivataan) lähinnä lausunta ja muu ohjelmansuoritus. Näin ei myöskään käytännöllisten aineiden ryhmään kuuluvia aloja (lukuunottamatta vaatimatonta kokousharjoittelua) voida kunnollaan opiskella sivuharrastuksena, vaan on kerhon tai opiskeluryhmän otettava niistä jokin pääaineekseen.

Tämän aineryhmän opiskelussa käytetään kurssikerhon tyyppiä. Kun maaseudulla usein on vaikea saada

pätevää opastajaa tai opettajaa, on näitä aineita kuitenkin paras opiskella TSL:n kirjeopiston johdolla ja kirjeopistokerhon työtapoja käyttäen. Kun käytännölliset aineet muutenkin ovat ”kuivia”, on opastustakin annettaessa koetettava välttyä liiallisesta koulumaisuudesta ja käytettävä vaihtelevasti useita opiskelumuotoja, (kts. asianomaisia kerhotyyppejä). Käytännöllisissäkin aineissa on hyvä olla peruskirja. Sitä ei aina tarvitse kokonaisuudessaan läpikäydä, mutta on opittava käyttämään sitä tarvittaessa (esim. kielioppaan käyttämisen taito on hyvin tärkeä suomen kielen opinnoissa ja kirjallisessa käytössä). Koska ilman kotityötä ei saada opintoja riittävän menestykselliseksi, on jäsenet *totutettava lukemaan läksyt ja suorittamaan harjoitustehtäviä myös kotona*. Harjoitustehtäviä pitää olla opintokokouksissakin paljon. Esim. kirjanpidossa ja laskennossa tapahtuukin opiskelu pääasiallisesti harjoittelun avulla. Yhteisopiskelu on kehitettävä mahdollisimman havainnolliseksi, m.m. on mustaa taulua käytettävä runsaasti. *Mahdollisimman paljon on myös keskusteltava*. Esim. harjoitustehtävissä ilmenneistä virheellisyyksistä on keskusteltava kunnes ne kaikille selviävät.

Käytännöllisissä aineissa (joitakin aineita, esim. järjestötehtäviä, lukuunottamatta) ei yleensä voida laatia opintokokouksiin jaoteltuja opintosuunnitelmia, vaan ainoastaan antaa yleisiä opiskeluohjeita ja tietoja sopivista kirjoista. Muut seikat on ohjaajan harkittava ja määrittävä.

Lausunnan opiskelu. Viime aikoina on työväen kerhoissa alettu runsaasti harrastamaan lausunnan ja muun esitystaidon opiskelua. Sitä ei harrasteta ainoastaan *sivuaaineena* ja lisäohjelman muodossa vaan myös *pääaineena*. Nyt kiinnittämmekin huomion vain aineen opiskeluun pääaineena.

Lausunnan opiskelun merkityksestä emme tässä yhteydessä puhu, vaan viittaamme maisteri Elsa-Kirsti Kostiaisen laatimaan ja TSL:n opintokirja IV:ssä julkaistuun

opintosuunnitelmaan: "Lausunnan opiskelusta", ja siitä myöhemmin laadittuun uusintaan. Opiskelevan työväen huomion kohteeksi on aine joutunut lähinnä sen takia, että työväen eri keskusjärjestöt ovat ruvenneet kiinnittämään suurempaa huomiota työväen juhlakulttuurin kohottamiseen. Opintokerhomuoto on havaittu soveltuvaksi välineeksi myös tähän työhön. On perustettu erikoisia kerhoja, joiden jäseniksi hankitaan sellaisia tovereita, joista voi kehittyä hyviä ohjelmansuorittajia, ja näiden kerhojen opiskeluaineeksi otetaan lähinnä lausunta, mutta myös (esim. eri opiskeluryhmiä perustamalla) muu esitystaito ja tutustuminen juhlakulttuurikysymyksiin yleensä. Näitä kerhoja *ei ole sekoitettava yleisohjelmallisiin kerhoihin* (joiden opiskeluaineena voi myös olla lausunta), koska nyt kysymyksessä olevat kerhot ovat jäsenmäärältään pieniä ryhmiä, jotka *vakaasti opiskelevat ainettaan*, eivätkä sen ohessa harrasta muita asioita.

Lausuntakerhon pitäisi tyypiltään olla oikeastaan *kurssikerho*, jolla olisi ohjaajana lausunnan opastukseen pystyvä henkilö. Ohjaajapuutteen ei kuitenkaan tarvitse pelästyttää vakavia lausunnan harrastajia. Kerho *kokonaisuudessaan toimii silloin kunkin jäsenen opettajana*. Opintotyö järjestyy tällöin suunnilleen seuraavasti: Mikäli mahdollista hankitaan kaikille jäsenille lausuntaopas. Siinä olevia ohjeita luetaan sekä kotona että opintokouksissa ja keskustellaan luetun johdosta. Hengitysy.m. harjoituksia suoritetaan vähän joka kokouksessa. Ainakin alussa lausutaan lähinnä sellaisia runoja, joita on eritelty oppaassa, ja kaikkien tai useimpien olisi lausuttava samaa runoa, koska näin on helpompi toimittaa yhteinen arvostelu. Harjoittelu ja arvostelun suorittaminen ovatkin näiden kerhojen tärkeimpinä opiskelumuotoina. Kun joitain lausunnumeroita on taiteilijain (esim. Eero Salolan) esittäminä kuultavina gramofoni-levyltä, voidaan gramofonikin ottaa lausunnan opiskelun palvelukseen. Samoin voinevat jotkut lausuntakerhot

käyttää hyväkseen radionkin välittämiä esityksiä. Kun käytettävänä olevissa lausuntaoppaissa on hyvin vähän tai ei ollenkaan työväen runoutta, jota kuitenkin on työväen juhlissa viljeltävä, olisi muista runokirjoista niitä otettava ja kerhossa harjoiteltava. Viimeaikoina suurta suosiota saanut ja tavallaan uudeksi lausuntataidelajiksi kehittyvää joukkolausuntaa on kerhoissa myös harrastettava. — Lähempiä opiskeluohjeita saavat kerhot asianomaisesta opintosuunnitelmasta.

Jos tämäntapaisia kerhoja perustetaan myös muiden esitysten harjoittelua varten (esim. perustamalla seura- näyttämö- tahi laulu- ja musiikkikerhoja) ja jos kerhojen työohjelmaan sisällytetään myös tutustuminen juhla- kulttuurikysymyksiin yleensä, on pidettävä kiinni siitä, että ne opintokerhoina toimiessaan todella *järjestelmällisesti opiskelevat*, ja että tämä opiskelu perustuu myös *kirjallisuuden käyttöön*. Valtion Luentolautakunta on tämäntapaisten kerhojen valtioavun saantiin nähden tehnyt päätöksiä, jotka soveltunevat yleisestikin periaatteelliseksi ohjeeksi. Nämä päätökset on julkaistu oppaamme kapaleessa Valtionavustus.

13. Kaunokirjallisuuden opiskelu.

Mielihyvin suosittelimme kaunokirjallisuutta työväen kerhojen opiskeluaineeksi. Arvokas kaunokirjallisuus on yleissivistyksellisesti ja myös yhteiskunnallisen tietoisuuden syventäjänä arvokas ja antoisa opintoaine. Moni kaunokirjallinen teos saattaa näet selvittää yhteiskunnallisia kysymyksiä vaikuttavammin ja selvemmin kuin monet varsinaiset tietokirjat ja useat kirjailijat asettuvat kaunokirjallisissa teoksissaan kannattamaan aikamme suuria, työväkeäkin lämmittäviä aatteita. Onpa työväen oma- laatuinen suhtautumistapa, ajatus- ja tunne-elämä alka-

nut välittömästikin ilmetä aikamme kirjallisuudessa, synnyttäen erikoisen proletaarikirjallisuuden. Kaunokirjallisuuden kerho-opiskelusta on myös se hyöty, että nuoret johdatetaan ala-arvoisen ja makua turmelevan vastikekirjallisuuden (m.m. kaikenlaisten viikkolehtien) parista aidon kirjallisuuden ääreen.

Hyvän kaunokirjallisuuden merkityksestä puhutaan lähemmin asianomaisten opintosuunnitelmien johdannoissa. Käytettäväksi valitun opintosuunnitelman johdanto olisikin kerhossa aina ensimmäiseksi yhteisesti luettava.

Kaunokirjallisuus soveltuu hyvin alkaville kerhoille. Sen opiskelussa käytetään *luku- ja selostuskerhon tyyppiä*. Tässä aineryhmässä olisi opiskelu kuitenkin järjestettävä sellaiseksi, että opintokokouksissa saataisiin myös syntymään tutkittavien kirjailijoiden tuotantoa vastaavaa henkeä ja tunnelmaa. Kun tämän aikaansaaminen taas vaatii esim. tietopuolisten aineiden opiskelusta poikkeavaa järjestelyä, niin muodostaa *kaunokirjallinen opintokerho* tavallaan oman kerhotyyppinsä. Käytetyt opiskelumuodot vaihtelevat eri kerhoissa.

Peruskirjana mahdollisesti käytettävää elämäkertaa tai kirjallisuuden historiaa luetaan joko opintokokouksissa ääneen tahi kotona läksymäisesti ja opintokokouksissa niin, että läksy kuulustellaan vapaamuotoisesti tai selostetaan. Näistä seikoista voidaan pitää pieniä esitelmiäkin. Lähdekirjallisuutta on myös käytettävä. Tärkeätä on kiinnittää huomiota kirjailijain elämän ja tuotannon väliseen yhteyteen.

Pääasiana on luonnollisesti pidettävä kirjailijoiden teosten lukemista, selostamista sekä keskustelun virittämistä esitetyistä tehtävistä, esillä olevista kirjailijoista ja heidän tuotteistaan. Kaunokirjallisia teoksia käsitellään lähinnä *selostusmuotoa* käyttäen. Yhdessä opintokokouksessa voidaan esittää useampiakin pieniä selostuksia, jotka ovat ennakolta jaetut eri henkilöille esim. niin, että jokainen selostaa määrätyn sivumäärän tai yhden luvun

(tahi kertomuksen j.n.e.) tahi sitten niin, että yksi henkilö crittelee käsiteltävänä olevaa teoksen kohtaa yhdeltä kannalta ja toinen toiselta näkökannalta (esim. yksi esittelee juonta, toinen tarkastelee kohtaa henkilöiden sielun-elämän ja luonnekuvauksen kannalta, kolmas kiinnittää huomion vuorokeskusteluissa esiintyvään väittelyyn j.n.e.). Selostusten käsittely tulee hedelmällisemmäksi, jos kaikki kerholaiset ovat tilaisuudessa lukemaan ennakolta esille tulevat teokset. Tärkeimpiä teoksia pitäisi siis olla useampia kappaleita ja niitä sopivasti (opintokokousten väliajoillakin) lainaillen siirrettävä jäseneltä toiselle. Tarvittavia kirjoja voidaan lainata myös kirjastoista. Luonnollisesti on myös luettava ääneen asianomaisen kirjailijan novelleja, runoja ja katkelmia laajemmista teoksista sekä esim. vuorolukua käyttäen osia näytelmistä. Ääneen luettavat osat on yritettävä esittää myös lausunnallisesti hyvin, ja voidaan esityksiä myös tältä kannalta arvostella. *Keskustelua on käytettävä runsaasti* ja oikeastaan on eduksi, jos luettu aiheuttaa ajattelun siirtymisen kirjasta meitä ympäröivään nykyhetken todelliseen elämään. Kerholaiset voivat lisäksi lukea kotona ilman ennakolta määrättyä selostusvelvollisuutta muita käsiteltävänä olevan kirjailijan teoksia.

Työväen kerhot ovat opiskelleet kaunokirjallisuutta lähinnä seuraavia neljää tapaa käyttäen:

1) *Tutkitaan jotain hyvää kaunokirjallista teosta, yhtä kerrallaan*, (Esim. London: Rautakorko; Remarque: Länsirintamalta ei mitään uutta; Sillanpää: Hurskas kurjuus ja Kivi: Seitsemän veljestä.) Kirjaa on hankittava useampia kappaleita, ainakin 4—5. Edellisessä kokouksessa annetaan 2—4 henkilölle läksyksi jokin kappale tai sivumäärä, esim. 5—10 sivua kirjasta. Näistä läksyistä esitetään lyhyet suulliset selostukset seuraavassa kokouksessa, ja keskustellaan niiden johdosta.

2) *Syvennyttään yksityiskohtaisemmin jonkin kirjailijan tuotantoon*. Mikäli kirjailijasta on saatavana lyhyt elämäkerrallinen tutkielma, otetaan se peruskirjaksi, joka käy-

dään läpi joko ääneen lukien tai kotona läksymäisesti lukien ja opintokokouksissa vapaamuotoisesti kuulustellaan tai selostusmuotoa käyttäen. Tämän ohessa luetaan kirjailijan arvokkaimpia ja opintoihin soveltuvia teoksia ja laaditaan ja esitetään niistä selostuksia. Tässä käytetään useampiakin tapoja, jotka selviävät lähemmin opintosuunnitelmista.

3) *Tutkitaan erikoisemmin jotain kirjallisuuden lajia* (esim. proletaarikirjallisuutta tahi jonkun maan kirjallisuutta). Opiskelussa käytetään edellä esitettyjä muotoja, ja selvitetään niitä lähemmin opintosuunnitelmissa.

4) *Opiskellaan kaunokirjallisuutta kirjallisuushistorian pohjalla.* Suomalainen ja ulkomaalainen kirjallisuus on käsiteltävä erikseen. Peruskirjana on sopiva kirjallisuuden historia, ja lisäksi käytetään soveltuvaa lähdekirjallisuutta. Mikäli päähuomio tahdotaan kiinnittää kaunokirjalliseen puoleen, on tärkeintä lukea ja eritellä kirjailijoiden tuotteita. Kerhon käytettävänä täytyy siis olla soveliaita lukemistoja ja kokoelmia.

TSL:n toimistosta on saatavana jokaiseen mainittuun menetelmään perustuvia opintosuunnitelmia.

14. Tietopuolisten aineiden opiskelu.

Pelkät muodolliset taidot ja aidon kaunokirjallisuuden avulla saavutettava mielenylennys ja syvempi elämäntuntemus eivät suinkaan riitä. Jokapäiväisessä elämässä, järjestö- ja muussa yhteiskunnallisessa toiminnassa ja oman tiedonhalunsa tyydykkeeksi tarvitsee työläinenkin moninaisia tietoja, joita parhaiten saadaan lukemalla tietteellistä kirjallisuutta. Tietopuolisten aineiden opiskelulle on siis aina osattava antaa oikea arvo, ja työväen kerhotyössä on pidettävä näihin aineisiin kohdistuvaa opiskelutoimintaa sittenkin kaikkein tärkeimpänä.

Tietopuolisten aineiden kerho-opiskelussa olisi ensinnäkin otettava huomioon kolme seikkaa: 1) mikäli mahdollista, olisi jokaiselle kerhon jäsenelle hankittava peruskirja, jota olisi luettava myös kotona; 2) selostuksia laadittaessa ja muutenkin (esim. lukemalla niistä osia ääneen) olisi peruskirjan apuna käytettävä lähdeteoksia, alussa kuitenkin vähemmässä määrin, ja 3) selostusten, ääneenlukemisen ja osittain kuulustelunkin aiheuttamalle keskustelulle varataan mahdollisimman paljon aikaa. Lienee syytä myös huomauttaa, etteivät kerhot saisi opiskella useita aineita samanaikaisesti, samassa opiskeluryhmässä.

Tietopuolisten aineiden varsinaisin kerhotyyppi on *luku- ja selostuskerho*. Kirjeopistokerho ja luentokerho soveltuvat myös kerhomuodoksi. Opintomenetelmissä esiintyy luonnollisestikin useita eri asteisia muunnoksia. *Alussa on lähdettävä vaatimattomasta muodosta ja siirtyvä siitä vähitellen kehittyneimpiin* (kts. Opintosuunnitelmien käyttäminen). Esitämme seuraavassa muutamia näistä eri työtavoista alkaen yksinkertaisemmasta ja siirtyen siitä askel askeleelta vaativampiin:

1) Yksinkertaisinta on järjestää kerho tavalliseksi lukukerhoksi. Kerho hankkii 1—2 kpl. peruskirjaa sekä yhden tai pari lähdeteosta. Opintokokouksessa *luetaan* opintosuunnitelmaa noudattaen ja ottaen huomioon myös sen, mitä edellä on sanottu ääneenlukemisesta, kirjojen yhteenkuuluvat esitykset. Asian johdosta *keskustellaan* ja mikäli suunnitelmassa on esitetty kysymyksiä, esitetään ne ja yritetään niihin yhteisesti pohtien vastata. Jos kokousohjelma on jaettu pienempiin osiin, luetaan ensin esitykset ohjelman ensimmäisestä kohdasta ja keskustellaan, ja sitten siirrytään seuraavaan kohtaan j.n.e. kunnes koko ohjelma on käyty läpi.

2) Edellä selostettuun menetelmään lisätään *peruskirjan kotona lukeminen* (peruskirjaa on siis hankittava useampia kappaleita), kuitenkin niin, ettei toimiteta vielä läksyn kuulustelua. Peruskirjan kotona lukemista suosi-

tellaan siksi, että näin pystytään paremmin keskustelemaan asiasta. Opintokokouksissa voidaan tästä huolimatta joko lukea ääneen peruskirjaa ja lähdekirjoja ja keskustella luetun johdosta tai tyytyä vain lähdekirjojen lukemiseen ja keskusteluun.

3) Peruskirjan kotona lukeminen tulee parhaiten tarkistetuksi, jos opintokokouksessa toimitetaan siitä kuulustelu. Se voidaan toimittaa (aikaisemmin annetut ohjeet huomioonottaen) esim. heti kokouksen alussa, jolloin se kohdistetaan vain läksyyn — ja sitten siirtyä lähde-teosten ääneenlukemiseen ja keskusteluun. Jos kuulustelu toimitetaan enempi keskustelun luontoisena, voi olla tarkoituksenmukaista ensin lukea lähdekirjojen (ja ehkä läksystä huolimatta myös peruskirjan) yhteenkuuluvat esitykset kokousohjelman ensimmäisestä kohdasta ja sitten esittää kysymykset (joihin vastaaminen pitäisi edellyttää sekä kotona suoritettua läksyn lukemista että ääneen luetun tarkkaa kuuntelemista.) Senjälkeen siirrytään ohjelman seuraavaan kohtaan j.n.e.

4) Useaan opintosuunnitelmaan on lisäksi sisällytetty *erikoinen keskustelukysymys*. Se voidaan lisätä mihin edellä esitettyyn menetelmään tahansa ja luonnollisesti se sijoitetaan opintoaineen käsittelyn viimeiseksi kohdaksi. Kun keskustelukysymyksen onnistuminen riippuu suuresti alustuksesta, olisi tehtävää varten valittava henkilö jo hyvissä ajoin (esim. 2—4 viikkoa ennen esitystä). Ehkä jo jossain ensimmäisissä opintokokouksissa voitaisiin alustustehtäviä opintosuunnitelman mukaisesti jakaa kerholaisille. — Keskustelukysymyksiä ei luonnollisestikaan tarvitse olla joka kokouksessa.

5) Ja lopuksi siirrymme opintokerhotyön kannalta kaikkein vaativimpaan, mutta myös suositeltavimpaan menetelmäryhmään, nim. *selostusmenetelmiin* (kts. selostukset ja alustukset). Selostusten laatimiseen ja esittämiseen on vähitellen totuttauduttava. Ensin on vain muiden opiskelumuotojen ohessa esitettävä sekä keskustelukysymysten alustuksia että selostuksia kirjojen tärkeimmistä

kohdista. Selostuksiin liittyy välittömästi keskustelu, ja on siinä otettava huomioon kaikki se, mitä asiasta on aikaisemmin sanottu. — Esitämme seuraavassa joitain selostusmenetelmiä:

a) Tehtävään ennakolta valittu kerholainen selostaa läksyn käyttäen apunaan lähdekirjallisuutta. Selostuksen johdosta keskustellaan. Lisäksi voidaan lähdekirjallisuutta jonkunverran lukea ääneen. Samoin voi ohjelmassa olla keskustelukysymys tai keskusteluaiheita.

b) Jos kokousohjelma on jaettu pienempiin osiin, voidaan eri osille, tai vain tärkeimmille kohdille, määrätä eri selostaja. Näin tulee yhdessä kokouksessa esitetyksi useita eri selostuksia, joista kustakin erikseen keskustellaan. Niissä kohdin, joista ei ole selostusta, tyydytään kirjojen ääneenlukemiseen.

c) Opintokokouksessa esitetään useampia selostuksia, mutta seuraavasti jaettuina: yksi selostaa peruskirjasta annetun läksyn, toinen jonkun lähdekirjan mukaan läksyä vastaavan kohdan, kolmas toisen lähdekirjan mukaan j.n.e. ja kun kaikki on kuultu, keskustellaan. Jos kokousohjelma on jaettu osiin, käyttää jokainen selostaja puheenvuoron kullakin kohdalla erikseen.

d) Keskustelun alustamista varten valitaan kaksi henkilöä: *alustaja* ja *vastaväittäjä*. Heillä on oikeus valita lähdekirjallisuudesta, mitä tarvitsevat: alustaja ensiksi, vastaväittäjä sitten. Alustajan täytyy joku päivä ennen seuraavaa kokousta ilmoittaa vastaväittäjälle näkökohdistaan ja tuloksistaan, jotta tämä tietää, mihin hänen on kohdistettava vastaväitteensä. — Näin voitaneen ainakin vaihteeksi järjestää tärkeimpien kysymysten ja kohtien käsittely.

Painostamme lopuksi uudelleen niitten seikkojen huomioonottamista, joita on esitetty luvussa Opintosuunnitelmien käyttäminen. Jotta täysin käsitettäisiin m.m. edellä esitettyjen eri työtapojen eroavaisuudet ja sovelluttamismahdollisuudet, kehoitamme lukijaa ja eritoten opinto-ohjaajaa suorittamaan seuraavan harjoitustehtävän: On

suunniteltava jonkin opintosuunnitelman (esim. TSL:n opintokirja IV:ssä olevan: "Yhteiskunnallisen taloustieteen alkeiskurssin") soveltaminen kaikkiin esitettyihin menetelmiin ja laadittava jokaisesta opintokokouksen esityslista. Jos keksitään esitettyjen työtapojen muunnoksia tai aivan uusia, on nekin asetettava helppousjärjestyksessä tähän samaan esittelyyn. Luulemme, että tämä harjoittelu auttaa näitten asioiden ymmärtämistä.

15. Kerhotyön yleinen järjestely.

Opintokokoukset ja niissä suoritettava muu ohjelma. Opintokokoukset olisi, mikäli suinkin mahdollista, pidettävä säännöllisesti määrättyinä viikonpäivänä ja määrätunteina. Kerhon ensimmäisessä opintokokouksessa ja sen jälkeen aina syyskokouksessa ja mahdollisesti myös kevätlukukauden ensimmäisessä kokouksessa olisi asiasta tehtävä kiinteä päätös.

Yleensä pidetään opintokokoukset paikkakunnan työväenyhdistyksen talossa, ja kohtuullisena vaatimuksena voitaneen pitää, että kerhoille annetaan huone vuokratta. Olisi myös pyrittävä siihen, että jokaisessa työväentalossa varattaisiin (mikäli se on mahdollista) jokin rauhallinen huone luku- ja opiskelutarkoituksiin, jotta opintokerhot saisivat vakiintuneen kokoushuoneen, jossa järjestöjen ja kerhojen kirjat myös olisivat koottuina ja kaikkien sitä haluavien käytettäväksi järjestettyinä. — Jos kerhon kokoushuoneen hankinnassa ilmenee vaikeuksia, on paras, että kokoonnutaan kerhon jäsenten luona, joko vuorotellen kunkin kodissa tai vain tarkoitukseen parhaiden soveltuviissa kodeissa.

Jotta samalla kehitettäisiin kerhon jäseniä myös koustoimitsijain tehtäviin, on syytä valita joka kokousta

varten puheenjohtaja ja pöytäkirjuri. Voidaan käyttää esim. sitä tapaa, että edellisessä kokouksessa valittu pöytäkirjuri siirtyy ilman eri vaalia seuraavan kokouksen puheenjohtajaksi, ja on mainittu puheenjohtaja myös vastuussa siitä, että opintokokous aikanaan alkaa. Jos kokous muodostuu pelkäksi oppitunniksi, ei luonnollisestikaan puheenjohtajaa tarvita.

Kustakin opintokokouksesta on kirjoitettava pöytäkirja, johon on merkitty osanottajien nimet ja kokouksen kulku. Jos on harjoitustunti, josta ei kannata pitää varsinaista pöytäkirjaa, on kuitenkin tehtävä merkintöjä kokouspaikasta ja -ajasta, osanottajista sekä siitä, mitä opiskeltiin.

Kun kokouksen opiskeluohjelma (jonka ei pitäisi kestää enempää kuin pari tuntia) on päättynyt, voidaan jatkaa seurustelua *muulla ohjelmalla*. Yleisohjelmallisessa kerhossa on lisäohjelmaa enemmän kuin varsinaisen opintoaineen käsittelyä. Muissa kerhomuodoissa sen *määrä pienenee sitä mukaa kuin kerho siirtyy tiiviimpään opiskeluun* ja kehittyneimpiin opintomenetelmiin. Esitämme seuraavassa suosituimpia lisäohjelmanumeroita:

Laulu ja soitto on yleisesti soveltuvimpia ohjelma-numeroita. Esim. yhteislaulua sopii järjestää kokouksien alussa, lopussa ja muun ohjelman lomassa. Erittäin klin-toisaksi tulee laulun harrastaminen, jos opetellaan uusia lauluja. Uusia työväenlauluja on esim. "Työväenopiston laulukirjassa".

Pakinapöytäkirjalla tarkoitetaan pöytäkirjan muotoon leikillisesti laadittua esitystä kokouksen kulusta ja ennen-kaikkea esiintyjäin ja osanottajien sivuhommailusta. Vakavimmillekin kerhoille tuo pakinapöytäkirjan laatiminen ja esittäminen virkistävää ja hauskaa vaihtelua ja odote-taankin sitä tavallisesti jännityksellä. Pakinapöytäkirjan kirjoittaja on valittava mieluummin kokouksen alussa ja on pöytäkirjat syytä kirjoittaa erikoiseen vihkoon.

Kerholehdet ovat erinomaisia kirjallisen esitystaidon ja kynäilyn kehittämisvälineitä. Lehteä ei kuitenkaan voi-

tane toimittaa aivan joka opintokokoukseen. Kerholehden toimitusohjeita saadaan m.m. Alli Mustosen ja Eero Salolan teoksesta "Äidinkielen kirja". Joskus vaihteeksi voitaneen kerholehden asemasta laatia n.s. *seinälehti*. Kts. Kirjoitelmat.

Lausunta on laulun ohessa suosituimpia lisäohjelmanumeroita ja voi yhdessä kokouksessa olla useampiakin esityksiä. Huomioonotettavia ohjeita saadaan asianomaisista oppaista ja kerholla täytyisi myös olla ohjelmansuorituksessa tarvittavia runo-, kertomus- y.m. koelmia.

Keskustelukysymys, joka ei liity opiskeluaineeseen, on myös katsottava lisäohjelmaksi. Opintokokouksissa voidaan esittää alustuksia eri aiheista, esim. päivänkysymyksistä.

Leikkiä emme yleensä suosittele varsinaisiin opintokokouksiin. Se on paras siirtää illanviettoihin.

Illanvietot ja juhlat. Suositeltavia on erikoisten illanviettojen toimeenpaneminen, joihin ottavat osaa etupäässä sen yhdistyksen tai osaston jäsenet, jonka keskuudessa kerho toimii, mutta myös muitakin paikkakuntalaisia. Jos kerho toimii useampiryhmäisenä, ovat nämä illanvietot ryhmien yhteisiä toveritilaisuuksia. Näitä illanviettoja voi opintokerho järjestää jonakin lauantai- tai sunnuntai-iltana. Ohjelman pitää olla arvokasta ja vaihtelevaa. Esitelmässä tai puheessa voidaan tällöin selvittää työväen sivistystyön periaatteita ja merkitystä ja tehdä tunnetuksi opintokerhotoimintaa. Juhlahuoneen koristeluunkin on huomiota kiinnitettävä (ohjeita on esim. teoksessa "Taiteelliset harrastukset edistysseuroissa"). Ohjelmansuorituksen väliin voidaan sovittaa leikkiä. Väliajoilla on yksinkertaista tarjoilua. Varojen hankkimiseksi voidaan myös järjestää huviposti ja erilaisia arvaamiskilpailuja j.n.e. Illanvieron täytyisi päättyä johonkin tunnelmaa kokoavaan ja kohottavaan ohjelmanumeroon. Jollei muuta keksitä, päätetään illanvietto yhteislaululla. — Illanvietot tulevat kiintoisiksi, jos ne omistetaan jolle-

kin asialle, ja järjestetään esim. Kivi-ilta, kirjallisuusviikko-ilta j.n.e.

Näihin illanviettoihin ehkä monet aluksi saapuvat ensi sijassa leikin takia. Mutta vähitellen he tottuvat antamaan arvoa muullekin ohjelmalle. Ja ennen pitkää osa heistä on vedetty mukaan itse opiskelutyöhönkin.

Milloin kerho taloudellisen asemansa varmentamistarkoituksessa järjestää maksullisen iltaman, on ohjelma saatava mahdollisimman hyväksi, jotta se vastaa kerhön arvoa.

Työkauden aloittaminen ja lopettaminen. Opintokerhot aloittavat tavallisesti uuden opintokauden syyskuussa. Ensimmäiseksi on pidettävä *syyskokous*. (kts. syyskokous). Koska opintokerhon jäseniä on ehkä vaikea saada kesän jälkeen koolle, olisi opinto-ohjaajan henkilökohtaisesti kutsuttava kerhon jäsenet syyskokoukseen. Siihen olisi myös kerättävä uusia jäseniä. Tämä kokous voidaan samalla järjestää pieneksi alkajaisjuhlaaksi.

Syyskokouksessa päätetään yksityiskohtaisemmin työkauden (tai ainakin syyslukukauden) toimintasuunnitelmasta. Päätetään kerhon (tai opiskeluryhmän) kokoontumisajasta ja -paikasta. Tarkistetaan vuosikokouksessa laadittu ylimalkainen työsuunnitelma ja ottaen oppia edellisen työkauden kokemuksista pohditaan, mikä opintomenetelmä otetaan käytäntöön (tai kokeiltavaksi) ja miten opintotyö muissakin suhteissa järjestetään. Jos niin tarvitaan, keskustellaan, miten voitaisiin hankkia uusia sopivia jäseniä. Myös olisi päätettävä illanviettojen ja juhlien järjestämisestä j.n.e.

Heti syyskokouksen jälkeen tehdään "opintokerhoilmoitus" TSL:lle. Ellei kerhon toimintaa vielä *lokakuun* loppuun mennessä ole saatu alkuun, on syytä asiasta ilmoittaa TSL:lle. *Tällaisen ilmoituksen tekeminen on aivan välttämätöntä, jos kerholle (tai opiskeluryhmälle) keväällä myönnettiin valtionavustusta.*

Joulun ja uudenvuoden ajaksi on ehkä paras keskeyttää opintotyö pariksi viikoksi, koska useat jäsenet luultavasti haluavat käyttää tämän ajan muulla tavalla. Uudesta vuodesta voidaan sitäpaitsi mukavasti alkaa uusi lukukausi, jopa alkaa uuden aineen opiskelukin, jos nimittäin syyskaudella on saatu edellinen aine loppuunkäsittelyksi.

Vuosikokouksen jälkeen voidaan opiskelutoimintaa ehkä jatkaa vielä jonkun aikaa. Miellyttävä tapa on päättää kerhon työkausi järjestämällä *lopettajaisillanvietto* tai oikein *-juhl*at.

Kesätoiminta. Kerhot keskeyttävät opiskelutyönsä kesäajaksi. Mutta jos kerhon jäsenillä ei ole yhteistä toimintaa pitkänä kesä kautena, voi olla vaikea saada kerhoa syksyllä koolle. Suosittelemme sen vuoksi kerhon jäsenille, etenkin milloin järjestöjen kesätoiminta ei tarjoa tilaisuutta sellaiseen, yhteistä kesänviettoa. Voidaan esim. retkeillä saaristoon tai luonnonkauniille harjulle. Tavallisen kesänvieron ohessa voitaneen näillä retkillä harjoittaa keveämpää opiskeluakin, esim. lukea kaunokirjallisuutta, soittaa, lausua ja laulaa. Retkeilyjä voitaisiin järjestää myös esim. kaupunkeihin tai historiallisesti muistorikkaisiin paikkoihin ja tutustua matkalla seudun nähtävyyksiin ja, mikäli saadaan selostaja, seudun historiaan, oloihin j. n. e. Retket naapurikuntiin olisivat kunnallisiin asioihin innostuneille varmasti kiintoisia. Kesänvieron järjestelyissä voivat lähekkäin toimivat kerhot olla myös yhteistoiminnassa keskenään.

16. Opintokerhon talous.

Varojen hankkiminen. Opintokerho tarvitsee varoja lähinnä kirjojen ja opiskeluvälineiden ostoon, mutta myös muihin menoihin. Välttämättömien menojen määrä voidaan supistaa melko vähiin, mutta olisi jokaisen kerhon kunakin työ kautena kuitenkin hankittava muita varoja ainakin yhtä paljon kuin mitä kerho saa tai anoo valtionavustuksena. Kerhon tärkeimmät tulolähteet ovat:

Jäsenmaksut. Kaikissa kerhoissa ei jäsenmaksuja kanneta. Niistä päättäminen jääkin kunkin kerhon asiaksi. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että jäsenmaksu sitoo jäsenen lähemmin kerhoon, joten suosittelimme kohtuullista jäsenmaksua. Se voidaan määrätä joko työvuositain, lukukausittain tai kuukausittain suoritettavaksi, ja voi se olla esim. 5 mk. luku- tai työkaudelta. (TSL:n toimistosta saadaan valmiita jäsenkortteja.)

Avustukset. On myös syytä pyytää avustusta siltä järjestöltä, jonka keskuudessa kerho toimii. Perusjärjestöillä on velvollisuuksia jäsentensä kehittämisessä, ja opintokerhojen avustaminen järjestöjen varoilla on paikallaan senkin vuoksi, että kerhon ostamat ja valtionavustuksena saamat kirjat on luovutettava paikkakunnan työväen kirjastolle. Kohtuullista olisi, että perusjärjestöt avustaisivat kerhoaan esim. 200 markalla työ kautta kohden.

Muita tulolähteitä. Varojen hankkimiseksi voi kerho järjestää myös maksullisia iltamia. Myös on mietittävä muitakin tulolähteitä.

Kerhojen valtionavustukset. Vuodesta 1921 alkaen on opintokerhotoiminnan edistämiseksi ollut käytettävänä erikoinen valtion määräraha. Näiden, samoin kuin luentotoimintaa varten myönnettyjen varojen käyttöä valvoo Valtion Luentolautakunta, jossa myös Työväen Sivistysliitto on edustettuna. Käytännöllisyyden vuoksi on Val-

tion Luentolautakunta järjestänyt asiat niin, että opintokerhotoimintaa ohjataan ja valtionavustuksia jaetaan kolmesta "luentotoimistosta": Suomalaisesta, Ruotsalaisesta ja Työväen Sivistysliiton luentotoimistosta. Työväen kerhot hakevat avustusta TSL:n luentotoimistolta.

Valtionavustusta annetaan yleensä sidottuina kirjoina, korkeintaan 200 markkaa kerhoa (tai opiskeluryhmää) kohden. Valtionavustuksen saamiseen vaaditaan erinäisiä ehtoja, joista avustusta hakevien ja sitä saaneiden kerhojen on, v. 1931 voimassaolleiden määräysten mukaan, otettava huomioon lähinnä seuraavat:

2) Opintokerhon opintokokouksia tulee pitää vähintään 12 kertaa vuodessa.

4) Valtionavustuksen pyytäjän tulee toteennäyttää, että se edellisenä vuotena tai kuluvana vuotena, jota varten avustusta anotaan, on käyttänyt tai varannut kirjojen ostoon, sidottamiseen, kerhonohjaajan palkkioon tai muuten opintokerhotoimintaan vähintään yhtä paljon kuin mitä valtionavustusta pyydetään.

5) Opintokerhon tulee käyttää tietokirjallisuutta, opiskellen vakavasti tietojen hankkimiseksi, (ei käytettävä yksinomaan kaunokirjallisuutta). Valtionavustamisissa opintokerhoissa ei ole sallittava valtiollista yllytystä harjoittaa.

6) Kerhon tulee vuosittain laatia säädetyn kaavakkeen mukainen toimintakertomus.

7) Valtionavustuksena saadut kaunokirjalliset teokset sekä ne tietokirjat, joita ei ole hankittu kaikille kerhon jäsenille kappalletta eikä sääntöjen mukaan opiskeltu, on käyttämisen jälkeen, toimintavuoden kuluttua, luovutettava yleiselle kansankirjastolle (kunnan, seuran, yhdistyksen tai osaston, opiston kirjastolle), jota yleisö saa käyttää.

Ne tietokirjat, jotka kerhon jäsen on sääntöjen mukaan opiskellut, saa hän pitää omanaan.

8) Valtionavustusanomus on tehtävä ennen toukok. 15 p:ää ja on hakemusta seurattava:

a) jäljennös säännöistä. (Jos noudatetaan TSL:n mallisääntöjä, riittää maininta siitä.);

b) lyhyt kertomus edellisestä työvuodesta (jos sellaista on);

c) todistus siitä, että ennen valtionavustuksena saadut kirjat on käytetty 7. kohdassa määrättyllä tavalla sekä

d) luettelo halutuista kirjoista.

9) Toimintavuoden päätyttyä, viimeistään ennen seuraavan toukok. 15 p:ää, on annettava toimintakertomus sekä todistus kirjojen luovuttamisesta kirjastolle, kuten 7. kohdassa määrätään, uhalla, että muussa tapauksessa avustus rahana peritään takaisin.

Samalla kun nämä tiedot lähetetään, voidaan uusi valtionavustusanomus tehdä seuraavaa työkautta varten.

Kun on esiintynyt epätietoisuutta siitä, voivatko ja millä edellytyksillä muiden esitystaitojen kuin lausunnan harjoittelua varten perustetut kerhot (esim. seuranäytämö-, laulu- ja musiikkikerhot) päästä osallisiksi opintokerhoille kirjoina myönnettävästä valtionavustuksesta, on Valtion Luentolautakunta vielä hyväksynyt ohjeeksi tätä avustusta jakaville toimistoille seuraavat päätöslauselmat:

Laulukuorosta tai sen osasta muodostettu opintokerho voi saada valtionapua opintokerhoja varten myönnetystä määrärahasta, jos se järjestelmällisesti opiskellen harjoittelee laulukuoron työlle välttämättömiä tai tarpeellisia taitoja, sellaisia kuin nuoteista laulamista, kuoron johtamista, lausuntaa y.m.s. ja hankkii niihin läheisesti liittyviä tietoja, opiskellen lauluharjoitusten lisäksi esim. musiikkioppia tai musiikin historiaa sekä muutenkin täyttää Valtion Luentolautakunnan valtionapua saaville opintokerhoille asettamat määräykset. Valtionapuna laulukuoro-opintokerho voi saada myös opiskelussaan tarvittavia nuotteja.

Seuranäyttelijäin muodostama opintokerho voi saada valtionapua opintokerhoja varten myönnetystä määrärahasta, jos se järjestelmällisesti opiskellen harjoittelee sellaisia näyttelemiselle välttämättömiä tai tarpeellisia taitoja kuin plastiikkaa, näyttämöohjausta y.m.s. ja hankkii siihen läheisesti liittyviä tietoja, opiskellen näytelmäharjoitusten lisäksi esim. kirjallisuuden historiaa, näyttämötaiteen historiaa, tai lausuntaa, sekä muutenkin täyttää Valtion Luentolautakunnan valtionapua saaville opintokerhoille asettamat määräykset. Valtionapuna näytelmäopintokerho voi myös saada sivistyksellisesti arvokkaita näytelmiä.

Yksityiskohtaisemmat ohjeet valtionavustuksen hakemisesta antaa TSL:n toimisto keväisin samalla, kun se lähettää kerhoille asianomaiset kaavakkeet.

Huomautamme tässä vain siitä, että kerhojen olisi itsensä laadittava luettelo niistä kirjoista, joita ne avustuksena haluavat. Kirjaluetteloa laatiessa voidaan käyttää apuna TSL:n opintokirjoja.

Kunnanavustus. Samoin kuin valtio nykyisin tunnustaa velvollisuudekseen tukea myös aikuisten kehittämiseksi toimivaa kansansivistystyötä ja siihen erikoisryhmänä sisältyvää työväen omatoimista sivistystyötä, samoin on kuntien velvollisuus ja niiden etujen mukaista sitä tukea. Opintokerhotkin voivat siis hyvällä syyllä anoa kunnalta avustusta. Parasta olisi, että määräraha haettaisiin yhtenä eränä kaikkia kunnan alueella toimivia työväen opintokerhoja ja muita työväen sivistysrientoja varten ja sitten omassa keskuudessa tapahtuvien sovitte-lujen perusteella ratkaistaisiin, miten avustus jaetaan tai käytetään. Jos kunnassa toimii työväen sivistystoimikunta, huolehtii se anomuksen tekemisestä ja varojen jaosta tai käytöstä. Tämän toimikunnan puutteessa voinee sos.-dem. kunnallistoimikunta huolehtia asiasta tai on kunnan työväen opintokerhojen pidettävä yhteinen kokous ja tehtävä yhteinen anomus. Näiden anomusten perusteella tai ilman niitäkin tulee sos.-dem. valtuustoryhmien mahdollisuuksien mukaisesti huolehtia riittävän sivistysmäärärahan menoarvioon ottamisesta. (kts. Työväen sivistystoimikunnat).

Opintokerhon kirjanpito. Jokaisen kerhon on pidettävä tiliä tuloistaan ja menoistaan. Sitä varten on hankittava n.s. italialainen tilikirja tai -vihko.

Tulopuolelle on silloin merkittävä: 1) jäsenmaksut, 2) valtionavustus (saatujen kirjojen arvo rahassa), 3) kaikki muut paitsi valtiolta saadut avustukset (siis esim. kunnalta, yhdistykseltä, järjestöiltä saadut raha-avustukset ja avustuksina saatujen kirjojen arvo rahassa), 4) jäsenten itsensä kerho-opiskelussa tarvitsemiensa kirjo-

jen ostamiseen käyttämät varat, 5) pidetyistä juhlista, illanvietoista y.m.s. saatu puhdas tulo, (iltamista on pidettävä eri tilit ja vain puhdas tulo on merkittävä tähän) ja 6) muut mahdolliset tulot.

Menoiksi merkitään: 1) opiskelukirjojen ostoon, opiskelulehtien tilaamiseen ja käsikirjaston kartuttamiseen käytetyt varat, 2) valtionavustuksena saatujen kirjojen hinta (valtionavustuksena saatujen kirjojen hinta merkitään siis sekä tulo- että menopuolelle, äivankuin kerho olisi saanut avustuksen rahassa ja sillä sitten ostanut kirjat), 3) muilta tahoilta avustuksena saadut kirjat (samalla tavalla kuin ed.), 4) tulopuolen 4. kohdassa mainittujen kirjojen hinta, 5) kirjakaapin tai -hyllyjen, kirjastotarpeiden, pöytä- ja tilikirjojen, paperin, vihkojen, kynien ostamiseen, kirjojen sidottamiseen, postimerkkeihin y.m.s. käytetyt varat, 6) kokoushuoneen mahdollinen vuokra, 7) opinto-ohjaajalle maksettu palkkio tai kerhon antama apuraha TSL:n opinto-ohjaajakursseille osallistumista varten ja 8) muut mahdolliset menot.

Jos kerhossa on useampia ryhmiä voi tilivienteihin tehdä selvittävän merkinnän siitä, mille ryhmälle ostos on tarkoitettu (main. esim. ryhmän numero). Siten saadaan tileistä selväksi, kuinka paljon kunkin ryhmän tarpeisiin on käytetty.

Liitämme tähän näytteen TSL:lle lähetetyn kevät-kertomuksen tiliselvityksestä, joka havainnollistuttaa edelläolevaa.

Yhteenveto kerhon tileistä:**T u l o t:**

Kassa työkauden alussa	Mk.	—: —
Valtionavustus (kirjojen arvo)	„	200: —
Jäsenet maksaneet kirjoista y.m. opiskelutarpeista	„	241: —
Lahjaksi saatujen kirjojen arvo	„	—: —
Jäsenmaksuja	„	60: —
Avustuksia (kunnalta, yhdistykseltä y.m.)	„	150: —
Iltaamatuloja	„	147: 25
Muita tuloja	„	—: —
.....	„	—: —
Yhteensä		Mk. 798: 25

M e n o t:

Kirjojen ostamiseen ja sitomiseen	Mk.	160: —
Valtionavustus (kirjojen arvo)	„	200: —
Jäsenten kirjat y.m. opiskelutarpeet	„	241: —
Lahjaksi saatuja kirjoja	„	—: —
Vuokramenoja	„	—: —
Muita menoja	„	51: —
Apuraha opinto-ohjaajalle TSL:n kurssille osallistumista varten	„	75: —
Kassa työkauden lopussa	„	71: 25
Yhteensä		Mk. 798: 25

Opintokerhon arkistohoito. TSL:n toimistoon lähetetyistä tiedonannoista, kertomuksista ja valtionapuhakemuksista on otettava jäljennökset kerhon arkistoa varten. Edelleen on arkistossa säilytettävä kerholle saapuneet kirjeet ja kiertokirjeet, jäljennökset lähetetyistä kirjeistä, (mikäli jäljennöksiä on otettu) sekä yleensä kerhon vanhat asiapaperit, pöytä- ja tilikirjat. Asiapaperit säilytetään parhaiten n.s. kirjeenvaihto- tahi arkistokansissa. Arkistossa on, joko kansissa tai mieluummin vuosikerroiksi sidottuina, säilytettävä myös kerhon toverilehdet. Kerhon on päätettävä, kenen huolehdittavaksi arkistohoito annetaan.

17. Yhteistyö muun vapaan sivistystyön kanssa.

Kerhotyössä voidaan ja on syytä käyttää apuna muitakin vapaan sivistystyön muotoja. Tässä tulee lähinnä kysymykseen yhteistyö kirjastojen ja luentotoimikunnan kanssa sekä radion välittämien esitysten hyväkseen käyttäminen.

Opintokerhot ja kirjastot. Kerhotyö nojautuu etupäässä kirjojen lukemiseen ja käyttöön. Näin tarvitsevatkin opintokerhot kunkin opikelukauden opintoainetta käsittelevän kirjallisuuden lisäksi yleisiä hakuteoksia, opinto- ja kirjallisuusoppaita sekä lausunta- ja lukemistokokoelmia. Jokaiselle kerholle kertyy aikaa myöten sangen runsaasti tällaista kirjallisuutta. Kun valtionavustuksen saadaan kirjoina ja kun ne avustusehtojen mukaan on yleensä luovutettava jollekin kirjastolle, johtaa käytäntö työväen kerhot läheiseen yhteistyöhön työväenyhdistysten kirjastojen kanssa, tai jos yhdistyksellä ei ole kirjastoa, perustamaan oman *opintokerhokirjaston*. Näiden työväen kirjastojen (myös opintokerhokirjastojen) hoito-ohjeita annetaan TSL:n erikoisoppaassa "Työväen kirjastot ja niiden hoito" (jaetaan ilmaiseksi). Kts. myös oppaan lopussa olevaa luetteloa kerhoille suositeltavista käsikirjoista.

Kerhojen olisi myös oltava yhteistyössä kunnan kirjastojen kanssa. Nämä kirjastot voisivat esim. antaa kerhoille oikeuden lainata useampia opiskelussa tarvittavia kirjoja lukukaudeksi kerrallaan.

Hakuteosten käytön harjoittelu. Käsikirjastosta on kerholle vastaavaa hyötyä vain siinä tapauksessa, että kerholaiset osaavat jatkuvasti käyttää kirjastossa olevia lähde- ja hakuteoksia. Tällaisen *kirjojen käytön taidon* saavuttaa itseopiskelija vähitellen opintotyönsä tuloksena, mutta voidaan sitä myös järjestelmällisesti harjoitella.

Maisteri Helle Cannelin antaa teoksissaan "Kirjat ja tiedot" ja "Johdatus kirjallisuuteen" ohjeita tämän harjoittelun järjestämisessä. Kerhot voisivat muun opintotyönsä ohessa toimeenpanna esim. huoneessa, jossa kirjasto sijaitsee, harjoittelukokouksia, jolloin esim. luetaan Cannelinin mainitut kirjaset ja koetetaan tutustua kirjastossa oleviin tärkeimpiin hakuteoksiin opaskirjasissa esitettyjä neuvoja hyväksi käyttäen.

Opintokerhotyö ja luentotoiminta. Nämä molemmat vapaan sivistystyön arvokkaat muodot olisi saatava läheisempään kosketukseen toistensa kanssa. Opintokerhon menestykselliselle toiminnalle olisi erittäin merkityksellistä saada paikkakunnalle luennoitsija, joka esitelmöisi opiskeltavasta aineesta. Kaupungeissa, joissa yleensä on luennoitsijavoimia, onkin tämä helpommin aikaansaataavissa. Vaikeampi on luentoja järjestää maaseudulla. Mutta sielläkin voidaan asia monessa tapauksessa järjestää, sillä valtio myöntää määrärahoja pääasiallisesti maaseudulla pidettäviä n.s. *kansantajuistieteellisiä luentoja* varten. Myös eräät kunnat avustavat yleistä luentotoimintaa. Kuitenkin on huomattava, ettei yksistään opintokerhoa varten voida lähettää luennoitsijaa, sillä se tulisi suhteettoman kalliiksi, vaan on paikkakunnan muidenkin työväenjärjestöjen yhdyttävä yhteistoimintaan tätä tarkoitusta varten. Jos kunnassa toimii työväen sivistystoimikunta, järjestää se nämä asiat. Lähempiä ohjeita luentojen järjestämisessä antaa ja luennoitsijoita välittää TSL:n luentotoimisto.

Opintokerhot ja radio. Opintokerhotyötä ohjaavat keskusjärjestöt, myös TSL, ovat käyttäneet opintokerhotyön neuvonnassa apunaan myös radiota. Maamme yleisradio tullee vastaisuudessa lähettämään sekä opintokerhotyötä että kerhojen opiskeluaineita käsitteleviä esitelmiä. Myös voi yleisradiomme muissakin esitelmissä ja esitelmäsarjoissa olla paljon sellaista, jota kerhot voivat käyttää opintotyönsä apuna. Samoin voivat lausuntaa opiskelevat kerhot kuunnella radion välittämiä lausujain

esityksiä. Aina silloin kun radiossa esitetään jotain kerhoille kiintoisaa, olisi kerhojen kokoukset koetettava järjestää sellaisiin huoneistoihin, joissa on radio ja kovaääninen. Radioesitystenkin johdosta on keskusteltava.

18. TSL:n kerhoneuvonnan hyväksikäyttäminen.

Kerhojen jatkuva yhteys TSL:n kanssa. TSL:n kerhoneuvonta perustuu hyvin suuressa määrin niihin tietoihin, joita kerhot liitolle lähettävät. Näihin tietoihin rakentuu myös tärkeä kerhotyön tilasto. Tämän vuoksi ja myös siksi, että välttyttäisiin tarpeettomasta kirjeenvaihdosta, on kerhojen aikanaan annettava pyydetty tiedot, ilmoitukset ja kertomukset. TSL lähettää silloin tällöin myös kiertokirjeitä kerhoille. Ne on kerhon kokouksissa käsiteltävä ja sen jälkeen säilytettävä. Kerho ja opinto-ohjaaja voivat luottamuksellisesti pyytää liitolta tarvittavia neuvoja. Mitä läheisemmäksi voidaan kehittää tämä kerhojen ja liiton välinen kirjeellinen yhteys, sitä helpompi on liiton ohjata kerhotyötä.

"Työläisopiskelija". TSL:n neuvontatyön parhaimpia välineitä on liiton ja työväen kerhojen äänenkannattaja, "Työläisopiskelija". Jokaisen kerhon olisi *huolehdittava sen levittämisestä* ja valittava sitä varten *asiamies*. Lehden *kirjeenvaihtajana* toimii tavallisesti opinto-ohjaaja (kts. opinto-ohjaaja). TSL lähettää ilmaiseksi yhden vuosikerran lehteä jokaiselle kerholle. Se on tarkoitettu lähinnä arkistokappaleeksi ja tulisi kerhon huolehtia siitä, että joko kerhon yhteisillä tai jäsenten omilla varoilla tilataan riittävä määrä lehteä kerhon jäsenten vapaasti luettavaksi ja kotona säilytettäväksi. "Työläisopiskelijan" numeroiden ja aikaisempien vuosikertojen säilyttäminen on tärkeää siksi, että ne m.m. sisältävät jatkuvasti huo-

mioonotettavaa kerhoneuvontaa, johon TSL:n toimisto voi viitata sekä yksityisissä neuvontakirjeissä että kier-
tokirjeissä. Liiton toimistosta saadaan eri vuosikertoja
valmiiksi sidottuina.

Järjestäjän neuvontamatkat. Kun TSL:n taholta ilmoitetaan kerholle liiton kerhoneuvojan (jona toimii lähinnä järjestäjä) saapuvan paikkakunnalle, on kerhon järjestettävä siksi illaksi (tai päiväksi) tavallinen opintokokous. Jos neuvojalle järjestetään tilaisuus olla opintokokouksessa mukana, voi hän parhaiten tehdä huomioita ja antaa tarpeellista ohjausta. Neuvojalle on myös varattava mahdollisuus neuvotella kerhon toimihenkilöiden kanssa sekä tarkastaa pöytä- ja tilikirjat. Lisäksi voidaan, jos se katsotaan tarpeelliseksi, järjestää ja hyvin ilmoittaa yleinen *puhetilaisuus*. Siinä tapauksessa, että kerho nukkuu, on ohjaajan tai jonkun muun toverin koetettava saada entisiä jäseniä ja toimihenkilöitä koolle vanhojen asioiden selvittelyä ja kerhon mahdollista henkiin herättämistä varten. Tällöinkin on tärkeätä tuoda pöytä- ja tilikirjat y.m. neuvottelutilaisuuteen. Jos kerhoa ei paikkakunnalla ole, on ennen järjestäjän saapumista valmistettava kerhon perustamista siten kuin aikaisemmin on jo opastettu. Kaikki se, mitä edellä on sanottu, on huomioon-
otettava myös silloin, kun esim. paikallisen sivistystoimikunnan toimihenkilö saapuu kerhoneuvontatarkoituksessa paikkakunnalle.

Opintopäivät. TSL järjestää opintopäiviä lähinnä joko omasta alotteestaan tai yhteistyössä kerhojen ja sivistystoimikuntien kanssa. Opintopäivien tarkoituksena on opintokerho- ja muun itseopiskelutyön tunnetuksi tekeminen ja sivistystyöneuvonta ennenkaikkea siten, että keskustellaan havainnoista ja kokemuksista, joita osanottajat käytännöllisessä kerhotyössä ovat saavuttaneet. Tavallisesti järjestetään näitä päiviä paikkakunnille, joilla ja joiden ympäristössä toimii runsaammin kerhoja ja kestävät ne 1—2 päivää, esim. lauantai-iltapäivän ja sunnuntain. Opintopäivien ohjelmaan sisältyy tavallisesti myös pari

luentoa ja illaksi voidaan järjestää valistusjuhla, jossa kerhotyötä tehdään tunnetuksi. Kaikkien asianomaisen alueen kerhojen tulisi lähettää osanottajia opintopäiville ja evästä heitä esittämään kerhon tekemiä havaintoja. Opintopäivillä annetaan myös neuvoja kerhojen perustamisessa ja opiskelutyön järjestämisessä sekä keskustellaan erinäisistä työväen sivistystyökysymyksistä, joten muutkin kuin kerhotyössä mukana olevat voivat niihin osallistua.

Opinto-ohjaajakurssit. TSL järjestää kahdenlaisia opinto-ohjaajakursseja: eri puolille maata *yleiskursseja* ja tavallisesti Työväen Akatemian huoneustoon *erikoiskursseja*. Molempien kurssien varsinaisena tarkoituksena on itseopiskelu- ja opintokerhotyön yleinen neuvonta sekä opinto-ohjaajien kasvattaminen. Yleiskurssien osanottajat tutustutetaan samalla niiden (siis useampien) tiedonalojen alkeisiin, joita työväki yhteiskunnallisessa toiminnassaan ja tietöelämässään kipeimmin kaipaa ja jotka tiedonalat ovat myös työväen opinnoissa eniten suosittuja. Erikoiskursseilla taas varsinkin luennot keskitetään johonkin erikoiseen aineeseen tai aineryhmään. Kerhojen olisi aina milloin siihen vähänkin tilaisuutta vain avautuu *lähetettävä* ja *avustettava* osanottajia näille kursseille. Kursseille voivat osanottajia lähettää myös sellaiset järjestöt, jotka suunnittelevat kerhon perustamista.

19. Opintokerhojen yhteistoiminta ja paikalliset työväen sivistystoimikunnat.

Opintokerhojen yhteistoiminta. Lähekkäin toimivat kerhot voivat myös olla yhteistoiminnassa keskenään ja vierailla toistensa luona. Jotta näihin vierailuihin saataisiin kerhotyön kannalta jotakin opittavaa, olisi toveriseurustelun ja ohjelmansuorituksen ohessa hyvä järjes-

tää vieraille näytteeksi tavallinen opintokokous. Kerhot voivat myös pitää yhteisiä kokouksia joko opintopäivien muodossa tai niin, että pidetään vain yhteinen seurustelutilaisuus, jossa jokaisen kerhon puolesta esitetään jotakin ohjelmaa. Näitä kokouksia voidaan järjestää kesäläkin. Tällöin on luonnollisestikin ohjelman oltava kesäistä ja kokoukset pidettävä kauniin luonnon helmassa. — Reippaasti toimiva kerho voi myös tehdä ”hyökkäysretken” jollekin muulle paikkakunnalle kotikunnan alueella ja pitää siellä kerhon perustamista tarkoittavan neuvottelukokouksen ja toimeenpanna valistusiltaman valloittaakseen uutta maaperää opintokerholiikkeelle.

Työväen sivistystoimikunnat. Paikalliset, mieluiten yhtä kuntaa käsittävät ja myös kuntien avustusta nauttivat työväen sivistystoimikunnat ovat osoittautuneet erittäin hyödyllisiksi TSL:n johtamalle opintokerhotyölle ja liiton toiminnan vastaiselle kehitykselle. Suurillakaan työvoimilla ja taloudellisilla edellytyksillä varustettu keskustoimisto ei voisi, itseopiskelutoiminnan yleistyttyä joka kolkassa tapahtuvaksi, välittömästi kiinnittää riittävää huomiota sivistystoiminnan elvyttämiseen ja opintotyön järjestämiseen eri paikkakunnilla. Sen voi tehdä vain tarkoituksenmukaisesti järjestetty paikallinen toimielin. Siksi onkin TSL:n toiminta vähitellen kehitettävä ensi sijassa paikallisten työväen sivistystoimikuntien työskentelyyn ja työn ohjaamiseen perustuvaksi. Kokemus onkin osoittanut, että niissä kunnissa, joihin on perustettu paikallinen työväen sivistystoimikunta ja sille saatu avustuksia m.m. kunnalta, on runsaasti uusia opintokerhoja syntynyt ja opintokerhojen työ yleensä vakiintunut sekä muutenkin työväen sivistystyö edistynyt.

Sivistystoimikunta muodostetaan siten, että siihen liittyvät toimikunnan alueelta kaikki työväen järjestöt ja osastot, jotka pääjärjestönsä välityksellä ovat liittyneet Työväen Sivistysliittoon, näiden paikallisten järjestöjen alaosastot, opintokerhot ja muut yhdyskunnat, jotka sivistystoimikunta (TSL:n lausunnon saatuaan) jäsenjär-

jestöksi hyväksyy. Liittyneet järjestöt valitsevat sääntömääräiset edustajansa sivistystoimikuntaan, joka koontuu vähintään kaksi kertaa työkaudessa, nim. *vuosikokoukseen* ja *syyskokoukseen*. Toimikunnan asioita hoitaa *toimeenpaneva valiokunta*, jonka muodostavat vuosikokouksessa kerrallaan valitut puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri sekä näiden lisäksi kaksi muuta varsinaista ja kaksi varajäsentä. Käytännöllisen työn suorittaa lähinnä *sihteeri*, ja siksi on tähän toimeen koetettava saada henkilö, jolla riittävän taidon ohella on aikaa ja innostusta sivistystoiminnan järjestelyyn (m. m. toimimaan kiertävänä kerhoneuvojana) ja siitä aiheutuvaan kirjeenvaihtoon. Mikäli mahdollista, on sihteerin toimesta muodostettava kohtuullisesti korvattu palkkiotoimi. Sivistystoimikunnan tärkein tehtävä on opintokerhotoiminnan elvyttäminen ja järjestäminen toimikunnan toimintalueella. Tässä käytetään moninaisia työmuotoja, kuten esim. neuvontamatkoja, kerhojen yhteisiä kokouksia ja kerhojen taloudellista avustamista. Toimikunnan työalaan kuuluu myös muun työväen sivistystyön elvyttäminen.

Aloitteen sivistystoimikunnan perustamiseksi voi luonnollisesti tehdä mikä paikallinen järjestö tahansa, esim. opintokerho. Useimmissa tapauksissa soveltunee kuitenkin aloitteentekijäksi parhaiten sos.-dem. kunnallistoimikunta. Lähempiä ohjeita sivistystoimikunnan perustamisesta ja sen toiminnan järjestämisestä saadaan TSL:n toimistosta.

20. Mallisäännöt jonkun yhdistyksen keskuudessa toimivia opintokerhoja varten.

N. N. yhdistyksen opintokerhon

SÄÄNNÖT

1 §. Opintokerho (nimi) työskentelee N. N. yhdistyksen (osaston) keskuudessa.

2 §. Opintokerhon tarkoituksena on jäsentensä kehittämisen yhteisen opiskelun ja sivistävän seurustelun avulla.

3 §. Opintokerhon säännöt ja niihin tehdyt muutokset vahvistaa pääyhdistys.

4 §. Opintokerho on pääyhdistykselle vastuunalainen toiminnastaan ja sen on annettava yhdistykselle lausuntoja ja selityksiä, milloin tämä niitä vaatii.

5 §. Opintokerhon tilikausi päättyy huhtikuun p:nä.

Opintakerhon työkausi alkaa kesällä tai syksyllä ja päättyy keuhäällä huhti- tai toukokuulla.

6 §. Pääyhdistys valitsee yhden tilintarkastajan ja yhden varatilintarkastajan, joka opintokerhon valitseman tilintarkastajan kanssa tarkistaa opintokerhon kirjavarastot ja kuluneen tilikauden tilit, sekä laatii tarkastuskertomuksen ennen kerhon vuosikokousta.

7 §. Opintokerhon opintotyötä ohjaa opinto-ohjaaja, joka on velvollinen työkauden alussa lähettämään Työväen Sivistysliitolle tiedoituksia suunnitellusta ja työkauden lopussa kerhon suorittamasta opintotoiminnasta.

8 §. Jos opintokerhon jäsenluku kasvaa yli 20, voi se ja kaantua kahteen tai useampaan opintoryhmään, joilla on yhteinen toimikunta ja yhteiset viralliset kokoukset, mutta jotka opintotyössään toimivat itsenäisesti oman opinto-ohjaajansa johdolla.

9 §. Opintokerhon käytännöllisiä asioita hoitaa ja valmistaä toimikunta, jonka muodostavat puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja opinto-ohjaaja tai opinto-ohjaajat.

10 §. Menojensa peittäämiseksi voi opintokerho koota määrättyjä maksuja jäseniltään ja hankkia varoja muilla sopivilla keinoilla.

11 §. Opintokerhon vuosikokous pidetään tilikauden päättyttyä, viimeistään toukokuun 10 p:nä, ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

a) Esitetään toiminta- ja tilikertomukset päättyneeltä tilikaudelta.

b) Päätetään vastuuvapauden myöntämisestä toimikunnalle.
 c) Valitaan puheenjohtaja, sihteeri ja rahastonhoitaja seuraa-
 vaa työkautta varten.

d) Valitaan yksi tilintarkastaja ja yksi varatilintarkastaja alkanutta tilikautta varten.

e) Keskustellaan ja päätetään seuraavan työkauden opinto-
 ohjelmasta ja valitaan tarpeellinen määrä opinto-ohjaajia.

f) Päätetään kirjojen tilauksesta.

g) Keskustellaan ja päätetään varojen hankkimisesta.

h) Päätetään valtion avustuksen hakemisesta.

i) Päätetään opintokerhon muista esille tulevista asioista.

12 §. Opintokerhon syyskokous pidetään ennen uuden
 opintokauden alkua ja käsitellään siinä seuraavat asiat:

a) Päätetään lähemmin alkavan työkauden työn järjestämi-
 sestä, m.m. säännöllisesti pidettävien opintokokouksien ajasta
 ja paikasta sekä ilmoituksen tekemisestä Työväen Sivistysliitolle.

b) Päätetään muista esille tulevista asioista.

13 §. Muita virallisia kokouksia voidaan pitää tarpeen vaa-
 tiessa.

14 §. Opintokokouksia pidetään vähintään kaksi kertaa
 kuukaudessa ja on niistä jäsenille hyvissä ajoin tieto annettava.
 Jokaisessa kokouksessa on sovittava seuraavan kokouksen oh-
 jelmasta.

15 §. Kukin, joka ilmoittautuu opintokerhon jäseneksi si-
 toutuu suorittamaan opintotyössä esiintyviä tehtäviä. Opinto-
 ohjaajan on valvottava, että opintovelvollisuutta järjestelmän
 mukaisesti suoritetaan.

16 §. Opintokerhon kirjoja ja muuta omaisuutta on kerhon
 jäsen velvollinen pitämään huolellisesti. Vahinkoa tuottaessaan
 on hänen korvattava se.

17 §. Työkauden lopussa ovat opintokerhon omistamat
 kirjat luovutettavat pääyhdistyksen kirjastoon.

18 §. Opintokerhoa ei saa hajoittaa, niin kauan kun on ole-
 massa vähintään 5 henkilöä, jotka haluavat jatkaa sen työtä.

19 §. Jos opintokerho lopettaa toimintansa, ovat sen jäl-
 jelle jääneet varat ja muu omaisuus luovutettavat pääyhdistyk-
 selle. Kuitenkaan ei yhdistys vastaa kerhon veloista ja sitou-
 muksista.

21. Mallisäännöt itsenäisiä opintoherhoja varten.

(Sopivat myös kerhoille, jotka haluavat tulla rekisteröidyiksi.)

(Opintokerhon täydellinen nimi.)

S Ä Ä N N Ö T

1 §.

(Täydellinen nimi.)

on itsenäinen yhdistys.

Sen kotipaikka on kunta (kaupunki).

2 §. Opintokerhon tarkoituksena on jäsentensä kehittämisen yhteisen opiskelun ja sivistävän seurustelun avulla.

3 §. Tarkoitustaan toteuttamaan opintokerho pyrkii: toimeenpanemalla opintokokouksia, luentotilaisuuksia ja kursseja;

pitämällä yleisiä iltamia ja juhlia, joissa jäsenet saavat tilaisuuden esiintyä;

kaikilla muilla luvallisilla tavoilla.

4 §. Opintokerhon jäseneksi voi yhtyä jokainen henkilö, jonka johtokunta hyväksyy.

Kukin, joka ilmoittautuu opintokerhon jäseneksi, sitoutuu suorittamaan opintotyössä esiintyviä tehtäviä.

Liittyessään opintokerhoon suorittaa jäsen sisäänkirjoitusmaksuna mk.

Jokaisen jäsenen on sitäpaitsi suoritettava vakinaisia ja ylimääräisiä jäsenmaksuja, joiden suuruudesta ja kantotavasta päätetään vuosikokouksessa.

Opintokerhon kirjoja ja muuta omaisuutta on kerhon jäsen velvollinen pitämään huolellisesti. Vahinkoa tuottaessaan on hänen korvattava se.

Johtokunnalla on oikeus erottaa jäsen, jos hän rikkoo näitä sääntöjä vastaan tai muuten on sopimaton jäsenenä olemaan.

5 §. Jos opintokerhon jäsenluku kasvaa yli 20, voi kerho jakaantua kahteen tai useampaan alaryhmään, joilla on yhteinen johtokunta ja yhteiset viralliset kokoukset, mutta jotka opintotyössään toimivat itsenäisesti oman opinto-ohjaajansa johdolla.

6 §. Opintokerhon tilivuosi päättyy huhtikuun p:nä.

Kerhon opintokausi alkaa kesällä tai syksyllä ja päättyy keväällä, huhti- tai toukokuulla.

7 §. Opintokerhon hallituksena on johtokunta, jonka muodostavat vuosikokouksessa vuodeksi kerrallaan valitut puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja opinto-ohjaaja sekä yhtä monta varajäsentä.

Jos kerho on jakaantunut alaryhmiin, kuuluvat kaikkien ryhmien opinto-ohjaajat johtokuntaan.

8 §. Puheenjohtaja ja sihteeri yhdessä kirjoittavat opintokerhon nimen.

9 §. Opinto-ohjaaja ohjaa kerhon opintotoimintaa ja valvoo, että opintovelvollisuuksia järjestelmän mukaisesti suoritetaan.

Opinto-ohjaaja on velvollinen lähettämään Työväen Sivistysliitolle tiedoituksia: opintokauden alussa kerhon suunnittelemasta ja työkauden lopussa sen suorittamasta opintotyöstä sekä muulloinkin, kun TSL. niitä vaatii.

10 §. Opintokerho pitää vuodessa vähintään kaksi virallista kokousta: syyskokouksen ennen uuden opintokauden alkua ja vuosikokouksen tilikauden päätyttyä, viimeistään toukokuun 10 p:nä.

Muita virallisia kokouksia voidaan pitää tarpeen vaatiessa.

11 §. Vuosikokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

a) Esitetään toiminta- ja tilikertomukset päätyneeltä tilikaudelta;

b) Päätetään vastuuvapauden myöntämisestä johtokunnalle;

c) Valitaan seuraavaa työkautta varten johtokunnan jäsenet — puheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja ja opinto-ohjaaja tai, jos kerholla on alaryhmiä, niille kullekin opinto-ohjaajansa — sekä varajäsenet;

d) Valitaan kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa alkanutta tilivuotta varten;

e) Keskustellaan ja päätetään seuraavan työkauden opinto-ohjelmasta;

f) Päätetään kirjojen ostamisesta;

g) Päätetään jäsenmaksuista ja varojen hankkimisesta;

h) Päätetään valtion avustuksen hakemisesta;

i) Päätetään kerhon muista esilletulevista asioista.

12 §. Opintokerhon syyskokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

a) Otetaan vastaan uusia jäseniä;

b) Päätetään lähemmin alkavan opintokauden työn järjestämisestä;

c) Päätetään opintokerhon muista esille tulevista asioista.

13 §. Opintokerhon virallisiin kokouksiin on puheenjohtajan annettava kutsu vähintään viikkoa ennen kokousta opinto-

kerhon huoneiston seinään kiinnitetyillä tiedonannoilla, joissa esille tulevat asiat on mainittu.

Samalla tavalla annetaan muut tiedot kerhon jäsenille.

Johtokunnalla on kuitenkin valta päättää, onko kokouskutsu ja muut tiedonannot sen ohella jollakin muulla tavalla kerhon jäsenille toimitettava.

14 §. Opintokokouksia on pidettävä vähintään kaksi kertaa kuukaudessa.

Jokaisessa kokouksessa on sovittava seuraavan kokouksen ohjelmasta.

Ellei syyskokouksessa ole asiasta kiinteästi päätetty, on kuskakin opintokokouksessa sovittava seuraavan kokouksen paikasta ja ajasta.

15 §. Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä ainoastaan opintokerhon vuosikokouksessa, ja pitää päätöstä, jotta se pääsisi voimaan, kannattaa vähintään kaikista äänestyksessä annetuista äänistä.

16 §. Opintokerhoa ei saa hajoittaa, niinkauan kun on olemassa vähintään 5 jäsentä, jotka haluavat jatkaa sen työtä.

17 §. Jos opintokerho lopettaa toimintansa, ovat sen jäljelle jääneet varat ja muu omaisuus luovutettavat

Huomautuksia.

8 § on tarpeellinen, jos kerho haluaa määrätä, että kaksi henkilöä (puheenjohtaja ja sihteeri) yhdessä kirjoittavat kerhon nimen, sillä yhdistyslaissa sanotaan: "ellei yhdistyksen säännöissä ole toisin määrätty, kirjoittakoon hallituksen puheenjohtaja yhdistyksen nimen". Jos kerhoa ei rekisteröidä, on pykälä tarpeeton ja voidaan se poistaa kokonaan.

Ellei opintokerho halua tulla rekisteröidyksi, olisi 15 §:lle annettava seuraava sanamuoto:

"Muutoksia näihin sääntöihin voidaan tehdä ainoastaan opintokerhon vuosikokouksessa ja on Työväen Sivistysliiton vahvistettava ne."

22. Työväen opintokerhoille suositeltava käsikirjasto.

Opiskelu- ja sivistystyötä koskevaa.

- * Työväen opintokerhot ja niiden toiminta. Jaetaan ilm.
- * Työväen Sivistysliiton Opintokirja II—IV à 8: —, yhteen sid. 36 mk.
- * Työväen kirjastot ja niiden hoito. Jaetaan ilm.
- * Cannelin: Kirjat ja tiedot. Nid. 10 mk.
Olsson: Kansan sivistystyö. Nid. 2 mk.
Tolvanen: Kansalaisopintokirja. Sid. 9 mk.
Suominen ja Tolvanen: Opintokerhotyön opas. Sid. 28 mk.
Castrén: Valtio ja vapaa kansanvalistustyö. Nid. 5 mk.
Työläisopiskelija-lehden ilmestyneet vuosikerrat.

Ohjelmansuoritusoppaita ja kokoelmia.

- * Räsänen-Vuorenrinne: Lausuntaopas. Nid. 30 mk.
- * Salola: Lausuntaharjoituksia. Sid. 25 mk.
- * Takki: Lausujan lipas. Nid. 25 mk.
- * Salola: Uudempaa lausuntaohjelmistoa. Sid. 35 mk.
- * Lukemisto uudempaa suomalaista kirjallisuutta. Sid. 25 mk.
- * Säkenistö. Sid. 20 mk.
- Salmenoja: Varjossa vaeltajat, ja muita sopivia työväen runokirjoja.
- * Työväen laulukirja. Sid. 10 mk.
- Työväenopiston laulukirja (nuottipainos). Sid. 18 mk.

Yleisiä hakuteoksia.

- * Pieni tietosanakirja I—IV. Sid. 640 mk., puolinahk. 800 mk.
Suomenmaa (oma lääni).
- * Otavan uusi kansakoulukartasto. Sid. 16 mk.

* Ne teokset, joita ensi sijassa suositellaan, on merkitty tähdellä.

Tilastollinen vuosikirja, sid. 40 mk., tai Kansanvalistus-seuran tietokalenteri, sid. 15 mk.

* Työväen tietokirja. Sid. 18 mk.

Laurila: Puhetaidon opas. Sid. 38 mk.

* Järjestötoiminnan käsikirja.

* Taiteelliset harrastukset edistysseuroissa. Nid. 35 mk.

Alpi: Seuranäyttämöiden käsikirja. 8 mk.

Laitinen-Airaksinen: Asioimiskirjoituksen opas. Sid. 12 mk.

Cannelin: Kieliopas. Sid. 32 mk.

* Mustonen-Salola: Äidinkielen kirja. Sid. 25 mk.

* Työväen Kunnallisoppi. Sid. 15 mk.

Suomen perustuslait. Sid. 10: 50.

Itkonen: Kunnallislait. Sid. 45 mk.

Hyvönen: Laki yhdistyksistä. 9: 50.

Manpio: Suomen työlainsäädäntö. Sid. 38 mk.

* Lindeqvist: Suomen historia. Sid. 75 mk.

„ Yleinen historia. Sid. 200 mk.

* Vorländer: Sosialististen aatteiden historia. Sid. 32 mk.

Kallio: Uudempi suomalainen kirjallisuus I—II. Sid. 130 mk.

Lie: Eurooppalainen kirjallisuus (uusi painos tekeillä).

Harmaja: Kansantaloustieteen oppikirja. Sid. 34 mk.

„ Yhteiskuntaopin oppikirja. Sid. 20 mk.

Bogdanoff: Taloustieteen oppikirja. Sid. 100 mk.

Voionmaa: Suomen talouselämä. Sid. 30 mk.

Herkner: Työväenkysymys. Sid. 50 mk.

Valtiotieteen käsikirja I—IV. Sid. 225 mk.

ASIAHAKEMISTO

S.	S.
Ainevalinta 39—43	Kesätoiminta 65
Alustukset 45—46	Kevätkertomus 18, 68
Arkistohoito 71	Kirjanpito, kerhon 69—70
Arvostelun suorittaminen 47—48	Kirjasto 23, 72, 84—85
Esitystaidon kerho 33, 50, 52— 54, 68—69	Kirjeopistokerho 30—31, 51 —52, 58
Hakuteosten käyttö 50, 72—73	Kirjoitelmat 46, 62
Harjoittelu 44	Kunnanavustus 69, 77—78
Huoneisto 61	Kurssikerho ... 29—30, 51—54
Itsenäiset kerhot .. 14, 81—83	Kuulustelu 44—45
Itseopiskelu 9—10	Käytännölliset aineet 29—31, 41, 51—52
Ilmoittautuminen TSL:ään 39	Laulu ja soitto 62
Illanvietot ja illamat 15, 63—64	Lausunta pääaineena .. 52—54 „ lisäohjelmana 27, 63
Joululoma 65	Lisäohjelma 27—28, 35, 62—63
Jäsenet 18—19	Leikki 35, 63
Jäsenmaksut 66	Lisäteokset 25
Kaunokirjallinen opintokerho 32—33, 55	Lopettajaiset 65
Kaunokirjallisuus 27, 40, 54—57	Luennot 73
Kerholehdet 46, 62	Luentokerho 32, 58
Kerhoneuvonta 37, 74—76	Luku- ja selostuskerho 31—32, 55, 57—61
Keskustelu 44—45	Lähdekirjat 25, 32, 45—46, 50, 57—61
Keskustelukerho ... 28—29, 41	Mallisäännöt 79—83
Keskustelukysymykset opis- kelumuotona 28, 45, 59	Muistivihko, kerholaisen 26, 31, 44
Keskustelukysymykset lisä- ohjelmana 63	„ ohjaajan 20

	S.
Musta taulu	25, 30, 52
Neuvontamatkat	37, 75
Opintokerho-ilmoitus	18, 39, 64
Opintokerhojen järjestö- rakenne	13—18
Opintokerhojen merkitys	10—13
„ perustyytit	26—33
Opintokerhon määritelmä	10, 13, 26
Opintokerhon perustaminen	36—39
Opintokokoukset ..	17, 61—63
Opintokirjat	42, 49, 50, 69, 84
Opinto-ohjaajat	19—22
Opinto-ohjaajien kirjekurssi	21
Opinto-ohjaajakurssit ..	21, 76
Opinto-ohjaajan palkkio ...	21
Opintopäivät	75—76
Opintoryhmät ..	15—16, 41, 43
Opintosuunnitelmien käyttö	49—50
Opintovälineet	24—26
Opiskelumuodot	43—48
Pakinäpöytäkirja	62, 24
Peruskirja	25, 52—53, 55, 58
Puheenjohtaja	22, 62
Pöytäkirja	22—23, 24, 61
Pöytäkirjuri	22—23, 62
Radio	73—74
Rahastonhoitaja ...	23, 66—71
Selostukset	31—32, 45—46, 55, 59—60
Sihteeri	22—23
Syyskokous ...	17, 23, 64—65
Talous	66—67

	S.
Tietopuoliset aineet	31—33, 41, 57—61
Toimikunta	15, 23, 38
Toimintavälineet	24
Tutkintoluvut	45
Työkausi	17—18, 64—65
”Työläisopiskelija”	20, 74
Työsuunnitelma	17, 19, 23, 64
Työväenjärjestöt ja opinto- kerhot	11—14
Työv. sivistystoimikunnat	69, 73, 77—78
Valistusjärjestöjen Opinto- toimikunta	39
Valtionavustus	18, 66—69
Valtion Luentolautakunta	18, 54, 66—69, 73
Vapaa ainevalinta	39—40
Varhaisnuorten kerhot ..	3—36
Vuosikokous ...	17, 23, 42, 65
Yhdistysten alaiset kerhot	13—14, 79—80
Yhdistysrekisteriin ilmoitt.	14—15
Yhteinen opiskeluaine	35—36, 39—40
Yhteistoiminta, kerhojen	65, 76—77
Yhteistoiminta muun sivist. kanssa	72—74
Yhteys TSL:ään	13, 17—18, 20, 67—73
Yleisohjelmainen kerho	27—28, 40, 60—62
Yliopistokerho	33
Ääneen lukeminen	43—44